

Pekka Saarela

NUORISOBAROMETRI 1/97

Selvitys suomalaisten 15-29-vuotiidien nuorten koulutukseen, työhön, työelämän muutokseen ja kulutustottumuksiin liittyvistä käsityksistä

NUORAn julkaisuja
Nro 1

Nuorisoasiain neuvottelukunta

Helsinki 1997

© Pekka Saarela ja nuorisosiain neuvottelukunta

Kansi: Jukka Urho

ISBN 951-53-1124-1
ISSN 1455-268X

Paino: NYKYPAINO OY
Helsinki 1997

ESIPUHE

Tähän mennessä toteutetut barometrit antavat nuorisoasiain neuvottelukunnan mielestä varsin selkeästi kuvan nuorisosta, joka katsoo koulutuksen olevan keskeisin väylä työmarkkinoille. Toisin kuin usein väitetään, koulutusmotivaatio on säilynyt työttömien nuorten kohdalla korkeana. Työttömyytensä keskeisimmäksi syyksi nuoret mainitsevatkin haastatteluissa useimmiten puutteellisen koulutuksen. Nuoret ovat myös sisäistäneet hyvin työmarkkinoilla tapahtuneet muutokset. He eivät korosta pelkästään peruskoulutusta työmarkkinoille pääsyn takaajana, vaan ovat valmiit täydentämään koulutustaan säännöllisesti työllisyytensä turvaamiseksi. Lähes kaksi kolmasosaa barometreihin haastatelluista nuorista aikoi täydentää taitojaan koulutuksen avulla lähimpien viiden vuoden aikana. Nuorisobarometrit antavat selkeän kuvan nuorisosta, jonka työmotivaatio tai halu päästä työmarkkinoille on säilynyt korkeana. Tilapäisetkin työsuhteet koetaan työttömyyttä mielekkäämpänä ja myönteisempänä vaihtoehtona.

Tämän keväinen nuorisobarometri on sarjassaan viides nuorten asenteita ja arvomaailman muutoksia peilaava selvitys. Nuorisoasian neuvottelukunnan (Nuoran) aloitteesta toteutettujen barometrien sarja aloitettiin keväällä 1994. Barometrit on analysoinut FL Pekka Saarela. Julkisuudessa oli syntynyt käsitys ”pullamössösukupolvesta” joka ei ole kiinnostunut koulutuksesta tai työnteosta. Halusimme tietää, mitä nuoret itse ajattelevat yhteiskunnan kehityksestä. 1990-luvun alun talouden taantuman mukanaan tuoman massatyöttömyyden epäiltiin aiheuttavan nuorten syrjäytymisen työmarkkinoilta ja samalla osan nuorista epäiltiin menettävän uskonsa tulevaisuuteen ja sen mahdollisuuksiin. Syrjäytymisen käsite ei itsessään ole uusi, mutta ajankohtaiseksi keskustelu syrjäytymisestä ja sen ilmenemisestä nuorten keskuudessa nousi 1990-luvun alkupuolella. Syrjäytyminen on yhdistetty yleisessä keskustelussa yleisesti työttömyyteen ja lopulliseen työmarkkinoilta putoamiseen. Ensimmäinen nuorisobarometri keskittyikin pitkälti selvittämään nuorten suhdetta juuri työttömyyteen, työelämän muutoksiin sekä koulutukseen. Näillä kysymyksillä haluttiin selvittää nuorten asennoitumista työttömyyteen sekä työttömyyden vaikutuksia nuorten tulevaisuuden suunnitelmiin ja odotuksiin.

Ensimmäisen barometrin jälkeen selvitysten sisältöä on laajennettu. Barometreissä on tähän mennessä selvitetty nuorten asenteita yhteiskunnallisen vaikuttamiseen, vaikuttamisen mahdollisuuksiin, suhdetta kansalaisaktiivisuuteen, medioiden käyttöä, nuorten maailmankuvan lähteitä, kansallisen ylpeyden aiheita, nuorten suhdetta ulkomaalaisiin, nuorten yleisiä moraalikäsitteitä sekä nuorten käsityksiä yhteiskunnallisista instituutioista. Kaikissa barometreissä on kuitenkin ollut mukana kysymyksiä, joilla on selvitetty nuorten asennoitumista työelämän rakennemuutoksiin.

Helsingissä, toukokuussa 1997

Nuorisoasiain neuvottelukunta

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	5
2. NUORET JA TYÖELÄMÄ.....	6
2.1. ....Työsuhteiden muutokset	6
2.2. Nuorten työllistymisen esteet.....	8
2.3. Käsitys työllisyystilanteen kehityksestä	9
2.4. Koulutuksen arvostus säilyttänyt asemansa.....	11
2.5. Työttömyyden kokeminen	12
2.6. Työttömyyden vaihtoehdot	13
2.7. Nuorten suhtautuminen palkkausjärjestelmän joustoon	15
2.8. Nuorten suhde työelämän yleisiin muutoksiin.....	16
3. NUORET JA TULEVAT VIISI VUOTTA	19
3.1. Nuorten käsitys työllisyystilanteen kehityksestä	19
3.2. Koulutukseen hakeutuminen hallitsee tulevaisuuden suunnitelmia..	20
3.3. Nuorten suhtautuminen ulkomaille lähtöön	21
3.4. Yrittäjyys nuorten suunnitelmissa	23
4. NUORET KULUTTAJINA	25
4.1. Kulutusmahdollisuuksien kehitys	25
4.2. Kuka tai mitkä asiat ohjaavat nuorten kulutusta	26
4.3. Tyytyväisyys taloudelliseen tilanteeseen.....	27
4.4. Nuorten suhde sosiaaliturvaan	29
LOPUKSI	30

Liite:

Kyselylomake

1. JOHDANTO

Kevään 1997 barometri keskittyy pitkälti vuoden 1994 toteutetun barometrin kysymysten aseteluun. Tämän kevään barometrissä on toistettu kysymykset, joilla on selvitetty nuorten suhdetta työelämän muutoksiin. Tilanne yhteiskunnassa on merkittävästi toisenlainen kuin keväällä 1994, jolloin barometriä toteutettiin. Suomi on taas aineellisesti tai talouden kehityksen suhteen liikkeessä. Pahin talouden taantuma on takanapäin, mutta kansakuntaa vaivaa edelleen sitkeäksi osoittautunut massatyöttömyys. Keskustelu talouden hoidosta ja työttömyyden ratkaisuksista on vilkasta ja niiden voi olettaa vaikuttavan myös barometriin haastateltujen nuorten käsityksiin.

Barometriä toteutuksen aikana Suomen ulkosuhteissa on tapahtunut myös merkittävä uudelleen jäsenyys. Suomi on liittynyt Euroopan Unionin jäseneksi, joka on merkinnyt toimintojemme kansainvälistymistä ja uudenlaista avautumista. EU-jäsenyyden on arveltu yleisesti lisäävän nuorten halukkuutta lähteä töihin tai opiskelemaan ulkomaille. Barometreissa onkin selvitetty nuorten halukkuutta lähteä töihin tai opiskelemaan ulkomaille lähitulevaisuudessa, jonka on katsottu muodostuvan todelliseksi vaihtoehdoksi juuri EU-jäsenyyden myötä.

Vuoden 1997 ensimmäisen barometrin haastattelut toteutti **Nuorisosian neuvottelukunnan toimesta Tilastokeskus 17. - 27.3.1997 työvoimatutkimuksensa yhteydessä. Otoksena tutkimuksessa oli 1520 suomenkielistä 15 - 29 -vuotiasta nuorta. Ylipeiton jälkeen tutkimuksen netto-otokseksi jäi 1508 henkilöä. Haastatteluja saatiin kaikkiaan 1334 ja kadoksi jäi 174 henkilöä (11,5%).** Haastattelun keskimääräinen kesto oli 12 minuuttia ja haastatteluista 95 % tehtiin puhelimitse. Nuorten työelämää koskevat arviot ovat vertailukelpoisia aiempiin vuosiin nähden ainakin suhteessa työttömyyden kausivaihteluihin. Tähän asti toteutetut barometrit, joissa on tarkasteltu nuorten suhdetta työelämään, sijoittuvat kaikki juuri samaan ajankohtaan.

Vaikka barometriä toteutuksen aikana talouden kehityksessä on tapahtunut selkeä käänne parempaan, nuorten asenteissa se ei kuitenkaan näy kovin merkittävinä muutoksina. Nuorten asenteet ja arvostukset näyttävät pysyvän suhteellisen muuttumattomina. Kevään barometrin tulosten mukaan nuoret:

- ◆ uskovat vahvasti koulutukseen ja sen antamiin mahdollisuuksiin päästä ja pysyä työmarkkinoilla
- ◆ ovat työttömyyden vaihtoehtona halukkaita aloittamaan työuran vaihtoehtoisin keinoin
- ◆ arvostavat työtä
- ◆ ovat sisäistäneet työelämän muutokset

Lähitulevaisuuden suunnitelmien suhteen nuoret:

- ◆ kokevat yhä useammin ulkomaille lähdön mahdollisuutena nuorimmissa ikäluokissa
- ◆ suunnittelevat koulutukseen hakeutumista myös lähitulevaisuudessa
- ◆ eivät ole hakeutumassa itsenäisiksi yrittäjiksi

Kevään barometrissä uutena osiona tarkasteltiin nuoria kuluttajina, heidän valintoihinsa vaikuttavia seikkoja. Näiden ohella yleisinä kysymyksinä tiedusteltiin nuorilta myös heidän tyytyväisyytensä omaan taloudelliseen tilanteeseensa sekä yleensä tyytyväisyyttä elämään.

2. NUORET JA TYÖELÄMÄ

2.1. Työsuhteiden muutokset

Nuorisobarometriä toteuttamisen ajan työmarkkinoiden luonne on muuttunut voimakkaasti. Työmarkkinoiden rakenteelliseen muutokseen on kuulunut yhtäältä työelämän vaatimusten kasvu. Työmarkkinoille sijoittuminen vaatii yhä useammin vankkaa ammatillista koulutusta ja oman osaamisen jatkuvaa päivittämistä. Samalla työelämän muutoksiin kuuluu keskeisesti työsuhteiden pilkkoutuminen. Työuraa ei voida rakentaa enää yhden ammatin tai yhden työpaikan varaan, vaan ammattia ja työpaikkaa joutuu vaihtamaan säännöllisin väliajoin. Työura muodostuu yhä useammille tilapäisistä työsuhteista, projekteista, määräaikaisista suhteista tai pätkätöistä.

Vuosien 1996 ja 1997 nuorisobarometreissa on selvitetty tutkimukseen haastateltujen työllisten nuorten työsuhteiden luonnetta juuri tilapäisyyden ja määräaikaisuuden suhteen. Pysyvässä työsuhteessa haastatelluista työssäkäyvistä nuorista oli vuoden 1997 barometrin antaman tuloksen mukaan 64 % ja määräaikaisessa työsuhteessa 33 % vastanneista. Vuoden 1996 barometrissä vastaavat luvut olivat 68 % ja 30 %.

Vuoden 1996 barometrissä määräaikaiset työsuhteet olivat yleisimpiä naisten keskuudessa. Tuolloin naisista määräaikaisessa suhteessa oli 43 % vastanneista; vuoden 1997 barometrin mukaan naisista määräaikaisessa työsuhteessa oli 40 %. Naisten kohdalla vuoden aikana ei ole tapahtunut merkittävää muutosta työsuhteen luonteesta määräaikaisuuden suhteen. Haastateltujen miesten kohdalla määräaikaiset työsuhteet ovat puolestaan vuoden aikana lisääntyneet. Vuonna 1996 määräaikaisessa työsuhteessa barometriin haastatelluista miehistä oli 20 % ja vuonna 1997 vastaavasti 27 % haastatelluista.

<i>Työsuhde pysyvä/määräaikainen</i>		
	pysyvä	määräaikainen
nainen		
vuosi 96	56%	43%
vuosi 97	59%	40%
mies		
vuosi 96	77%	20%
vuosi 97	70%	27%

Määräaikaiset työsuhteet näyttävät olevan sidoksissa myös nuoren koulutustaan. Mitä korkeampi nuoren koulutustaan on, sitä useammin työura aloitetaan määräaikaisien työsuhteiden kautta. Ammattikoulun suorittaneista määräaikaisessa työsuhteessa oli vuoden 1997 barometrin mukaan neljännes vastanneista ja ammattiopiston tai ammattikorkeakoulun suorittaneista määräaikaisessa työsuhteessa oli kolmannes vastanneista. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden kohdalla määräaikaisessa työsuhteessa barometriin haastatelluista oli jo yli puolet vastanneista. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden ja työssä olevien osuus koko barometriin haastateltujen joukosta oli kuitenkin suhteellisen pieni, ettei sen perusteella voida kuitenkaan vetää ehdottoman varmoja johtopäätöksiä.

Kysyttäessä työsuhteen luonnetta osa-aikaisuuden ja kokoaikaisuuden suhteen vuoden aikana ei barometriä antamien tulosten perusteella ole tapahtunut muutoksia. Vuonna 1996 kaikista haastatelluista osa-aikaisessa työsuhteessa oli 13 % vastanneista ja vuoden 1997 barometrin mukaan 15 % vastanneista. Naisista osa-aikaisessa työsuhteessa oli vuoden 1996 barometrin antaman tuloksen mu-

kaan 19 % vastanneista ja vastaavasti vuoden 1997 barometrin mukaan 22 %. Miesten kohdalla työsuhteen osa-aikaisuuden suhteen vuoden aikana ei ole tapahtunut muutosta. Sekä 1996 että 1997 barometrin mukaan osa-aikaisessa työsuhteessa miehistä oli vajaa kymmenes haastatelluista.

Osa-aikaiset työsuhteet ovat yleisimpiä kaikkein nuorimpien haastateltujen ja toisaalta vailla mitään ammatillista koulutusta olevien nuorten kohdalla. 20 -24 -vuotiaista ja työssä olevista nuorista työsuhde oli osa-aikainen joka neljännellä vastanneista. Vanhimmassa ikäryhmässä (25 - 29 -vuotiaat) osa-aikaisessa työsuhteessa oli 7 % vastanneista. Vailla mitään ammatillista koulutusta olevien kohdalla työsuhde oli osa-aikainen 23 %:lla vastanneista.

Määräaikaisessa työsuhteessa olevilta tiedusteltiin barometrissä myös määräaikaisuuden luonnetta; sitä, onko määräaikainen työsuhde työllistämistukipaikka vai muu määräaikainen työ. Kaikista määräaikaista työtä tekevästä työllistämistukipaikassa oli 18 % vastanneista ja vastaavasti muuta määräaikaista työtä teki 80 % vastanneista. Naisten kohdalla työllistämistukipaikat olivat barometrin antaman tuloksen mukaan yleisempiä kuin miehillä. Naisista määräaikaista työsuhdetta tekevästä työllistämistukipaikassa oli 24 % vastanneista ja miehistä vastaavasti 10 % vastanneista.

Koulutuksen ja nykyisten työtehtävien vastaavuutta barometreissä on kartoitettu vuodesta 1994 lähtien kysymyksellä "vastaavatko nykyiset työtehtävät koulutustasi". Vuoden 1997 barometrin mukaan yli puolella (57 %) kaikista vastanneista työtehtävät vastasivat joko täysin tai melko hyvin koulutusta. Naiset ilmoittivat miehiä yleisemmin nykyisten työtehtävien vastaavan koulutustaan. Naisista 61 % katsoi työtehtävien vastaavan täysin tai melko hyvin koulutusta ja miehistä vastaavasti katsoi runsas puolet (55 %) haastatelluista. Vastaava ero naisten ja miesten välillä työtehtävien ja koulutuksen välisen vastaavuuden kokemisessa on tullut esiin kaikissa toteutetuissa barometreissä. Vuoden 1994 barometrissä naisista työtehtävien katsoi vastaavan joko täysin tai melko hyvin koulutustaan 65 % ja miehistä vastaavasti ilmoitti kokevansa 58 % vastanneista. Kovin merkittäviä muutoksia työtehtävien ja koulutuksen välisen vastaavuuden suhteen nuorten käsityksissä ei ole tapahtunut barometrien toteuttamisen aikana.

<i>"Vastaavatko nykyiset työtehtäväsi koulutustasi?"</i>					
	täysin	melko hyvin	jonkin verran	ei lainkaan	EOS
kaikki					
vuosi 94	34%	27%	17%	21%	1%
vuosi 95	36%	23%	18%	22%	1%
vuosi 96	36%	25%	16%	22%	2%
vuosi 97	31%	27%	17%	23%	2%

Työtehtävien ja koulutuksen välinen suhde näyttää toteutuvan sitä paremmin, mitä korkeampi koulutus nuorella on. Vuoden 1997 barometrin mukaan korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista yli 90 % katsoi työtehtävien vastaavan koulutustaan joko täysin tai melko hyvin. Ammattiopiston tai ammattikorkeakoulun suorittaneista vastaavasti ajatteli 68 % haastatelluista ja ammattikoulun suorittaneista 58 % vastanneista.

2.2. Nuorten työllistymisen esteet

Vuoden 1996 sekä tämän vuoden nuorisobarometrissä tiedusteltiin haastatelluilta myös työllistymisen esteitä omalla kohdalla ja nuorten työllistymisen esteitä yleensä. Kahdessa eri barometrissä annetut vaihtoehdot eivät ole identtiset. Vuoden 1996 barometrissä vaihtoehdot olivat henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sekä yleisiin yhteiskunnallisiin olosuhteisiin liittyviä. Tuolloin suurimmaksi oman työllistymisen esteeksi nousivat työn puute asuinpaikkakunnalla (58%), vähäinen työkokemus (41%) sekä puutteellinen koulutus (37%). Vuoden 1996 barometrissä yleisistä yhteiskunnallisista syistä tai olosuhteista nuorten oman työllistymisen esteinä mainintoja saivat Suomessa harjoitettu talouspolitiikka (13%), suuret ikäluokat työmarkkinoilla (10%), työttömyystukijärjestelmä (9%) sekä ulkomaalaiset Suomessa (1%). Vaille mainintoja jäivät ylikoulutus ja Suomen EU-jäsenyys.

Vuoden 1997 barometrissä vastaava kysymys strukturoitiin koskemaan enemmän nuorten henkilökohtaisia ja nuoreen itseensä liittyviä asioita. Annetuista vaihtoehdoista haastatellut saivat valita kaksi keskeistä oman työllistymisen estettä. Annettuja vaihtoehtoja olivat riittämätön ammattikoulutus, vähäinen työkokemus, kielitaitovaatimukset, tietotekniikan vaatimukset, työn puute asuinpaikkakunnalla, epäsovinnaiset työajat, pitkät tai hankalat työmatkat, matala palkkaus, ulkomaalaiset Suomessa sekä työn osa-aikaisuus.

Barometrin antaman tuloksen mukaan nuoret kokevat oman työllistymisen esteeksi annetut vaihtoehdot seuraavassa järjestyksessä:

Työn puute asuinpaikkakunnalla	57%
Vähäinen työkokemus	44%
Riittämätön ammatillinen koulutus	34%
Tietotekniikan vaatimukset	10%
Kielitaitovaatimukset	8%
Pitkät ja hankalat työmatkat	8%
Matala palkkaus	7%
Työn osa-aikaisuus	7%
Epäsopivat työajat	3%
Ulkomaalaiset Suomessa	3%
Jokin muu/ei osaa sanoa	12%

Eroja valintojen suhteen tuli miesten ja naisten välillä. Riittämättömän ammatillisen koulutuksen miehistä mainitsi oman työllistymisen esteeksi 31 % vastanneista ja naisista vastaavasti ilmoitti 39 %. Työn puutteen asuinpaikkakunnalla naista mainitsi oman työllistymisen esteenä lähes puolet (48%) ja miehistä lähes kaksi kolmasosaa (63 %) vastanneista. Oman työllistymisen esteinä naiset eivät maininneet lainkaan ulkomaalaisia Suomessa; miehistä ulkomaalaiset Suomessa koki oman työllistymisen esteenä 6 % vastanneista.

Aiemmissä barometreissä sama ero suhtautumisessa ulkomaalaisiin on tullut esiin naisten ja miesten välillä. Miehet hyväksyivät syksyn 1996 barometrin mukaan naisia useammin mm. ulkomaalaisia vastaan ositetut mielenosoitukset. Rasismia nuoret ovat myös yleisesti ilmaisseet lisääntyneen omassa keskuudessaan. Syksyn 1996 barometrin mukaan yli 70 % katsoi rasismia lisääntyneen nuoreten itsensä keskuudessa. Naisista rasismia katsoi lisääntyneen tuolloin lähes 80 % barometriin haastatelluista. Vaikka nuoret katsovat rasismia lisääntyneen omassa keskuudessaan hyväksyvät he kuitenkin ulkomaalaiset esimerkiksi työtoverikseen siinä kuin suomalaisetkin. Vuoden 1995 barometrin mukaan yhdeksän nuorten kymmenestä oli valmis hyväksymään ulkomaalaisen tai toista rotua olevan tasavertaisena työtoverina suomalaisen kanssa. Naiset olivat myös tuolloin miehiä suvaitsevaisempia suhteessa toista rotua oleviin työtovereihin.

Nuorten valitessa samoista annetuista vaihtoehtoista nuorten työllistymisen yleisiä esteitä, valinnat poikkesivat jonkin verran oman työllistymisen esteistä.

Yleensä nuorten työllistymisen esteiksi haastatellut valitsivat annetuista vaihtoehtoista seuraavasti:

Vähäinen työkokemus	56%
Työn puute asuinpaikkakunnalla	50%
Riittämätön ammattikoulutus	34%
Matala palkkaus	8%
Tietotekniikan vaatimukset	7%
Pitkät tai hankalat työmatkat	6%
Kielitaitovaatimukset	4%
Työn osa-aikaisuus	3%
Ulkomaalaiset Suomessa	1%

Vaille mainintoja annetuista vaihtoehtoista jäi nuorten työllistymisen yleisenä esteenä epäsovivat työajat. Naisten ja miesten mielipiteissä tuli eroja kysyttäessä myös nuorten työllistymisen yleisiä esteitä. Vähäisen työkokemuksen naisista mainitsi yleiseksi työllistymisen esteeksi 65 % haastatelluista ja miehistä vastaavasti katsoi 49 %. Kielitaitovaatimukset yleisinä työllistymisen esteinä haastatelluista miehistä mainitsi 7 % ja naisista kyseistä seikkaa ei maininnut kukaan haastatelluista. Työn puutteen asuinpaikkakunnalla miehistä mainitsi yleisenä työllistymisen esteenä 52 % ja naisista 48 % vastanneista. Nuoret kokevat selkeästi oman työllistymisen esteenä tai nuorten työllistymisen esteenä yleensä olevan työn puutteen asuinpaikkakunnalla, vähäisen työkokemuksen sekä riittämättömän ammattikoulutuksen. Erityistaitojen, kuten kielitaidon tai tietotekniikan vaatimuksia, ei koeta niinkään oman tai yleensä nuorten työllistymisen esteinä. Samoin ulkomaalaisia Suomessa nuoret eivät koe kilpailijoikseen työmarkkinoilla.

Työkokemuksen ja koulutuksen voi yhdistää oppisopimuskoulutuksessa. Oppisopimuskoulutus on muutamien hiljaisten vuosien jälkeen alettu nähdä yhdeksi mahdollisuudeksi tarjota nuorille joustava tapa sijoittua työmarkkinoille. Vuoden 1996 ja 1997 nuorisobarometreissa onkin kysytty nuorilta halukkuutta lähteä oppisopimuskoulutukseen työttömyyden vaihtoehtona. Kaikista haastatelluista 75 % ilmoitti olevansa valmis lähtemään oppisopimuskoulutukseen. Vastaavasti 16 % ei ollut halukas oppisopimuskoulutukseen ja vuoden 1997 barometriin haastatelluista työttömistä oppisopimuskoulutuksessa oli 2 %.

2.3. Käsitys työllisyystilanteen kehityksestä

Vuosittain nuorilta on kysytty myös heidän mielipidettään työnsaantimahdollisuuksien kehityksestä viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana. Nuorten käsitykset työnsaantimahdollisuuksien parantumisesta seuraa pitkälti yleistä keskustelua talouden elpymisestä tai talouden kasvuvauhdin kiihtymisestä ja sitä seuraavista odotuksista suhteessa työllisyystilanteen parantumiseen. Vuoden 1997 barometrin mukaan 59 % nuorista oli väitteen "työnsaantimahdollisuuksissa on viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana tapahtunut yleisesti käänne parempaan" kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Vuoden 1996 barometriin verrattuna nuoret kokevat työllisyystilanteen tai työnsaantimahdollisuuksien parantuneen varsin merkittävästi. Vuonna 1996 väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli alle puolet (45 %) kaikista haastatelluista, vuonna 1995 55% ja vuonna 1994 46 % haastatelluista nuorista. Täysin eri mieltä olevien osuus on tämän vuoden barometrissä kaikkein alhaisin. Vuonna 1994 työnsaantimahdollisuuksissa viidennes vastanneista ei uskonut tapahtuneen parantumista; tänä vuonna vastaavasti ajatteli joka kymmenes haastatelluista.

<i>"Työnsaantimahdollisuuksissa on viimeksi kuluneiden 6 kuukauden aikana tapahtunut yleisesti käänne parempaan?"</i>					
	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki					
vuosi 94	9%	37%	26%	20%	9%
vuosi 95	11%	44%	25%	12%	9%
vuosi 96	8%	37%	27%	18%	10%
vuosi 97	13%	46%	23%	10%	8%
työttömät					
vuosi 94	9%	29%	27%	27%	8%
vuosi 95	9%	37%	27%	26%	1%
vuosi 96	5%	19%	31%	36%	9%
vuosi 97	11%	32%	31%	22%	4%

Käsityksessä työnsaantimahdollisuuksien parantumisen suhteen mielipiteen eroavat naisten ja miesten kesken. Miehet ovat kaikissa barometreissä johdonmukaisesti katsoneet työnsaantimahdollisuuksien parantuneen naisia useammin. Vuoden 1997 barometrin mukaan miehistä työnsaantimahdollisuuksissa katsoi tapahtuneen käänteen parempaan 63 % vastanneista ja naisista vastaavasti katsoi 56 %. Ero naisten ja miesten suhtautumisessa työnsaantimahdollisuuksien paranemiseen oli ensimmäisessä toteutetussa barometrissä vieläkin suurempi. Vuoden 1994 barometrissä miehistä työnsaantimahdollisuuksissa uskoi tapahtuneen käänteen parempaan 51% vastanneista ja naisista uskoi työmarkkinoilla tapahtuneeseen myönteiseen kehitykseen tuolloin 40 % haastatelluista.

Työnsaantimahdollisuuksien parantumiseen uskovat vähiten ne nuoret, joilta puuttuu ammatillinen koulutus. Työttömistä ja vailla mitään ammatillista koulutusta olevista nuorista lähes kolmannes vuoden 1997 barometriin haastatelluista katsoi, ettei työnsaantimahdollisuuksissa ollut tapahtunut mitään käännettä parempaan viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana. Samoin vanhimmassa ikäryhmässä (25 - 29 -vuotiaat) nuoret, jotka olivat haastatteluhetkellä työttömänä, eivät uskoneet kovinkaan yleisesti työllisyystilanteen parantuneen. Täysin eri mieltä näistä oli väitteen kanssa runsas neljännes vastanneista (27 %) kun koko haastateltujen joukossa vastaavasti ajatteli vain joka kymmenes haastatelluista. Alueellisesti työnsaantimahdollisuuksien parantumiseen suhtauduttiin kriittisesti Keski-Suomen, Kuopion, Mikkelin, Pohjois-Karjalan ja Lapin lääneissä. Kussakin näistä lääneistä noin 15 % haastatelluista nuorista oli esitetyn väitteen kanssa täysin eri mieltä.

Nuoret näyttävät reagoivan käsityksissään nopeasti talouden kehitykseen sekä sen luomiin odotuksiin työllisyystilanteen kehityksen suhteen. Suomessa jo jonkin aikaa jatkunut tasaisen voimakas talouden kehitys on luonut odotuksia työllisyystilanteen paranemisen osalta. Nuorten käsityksille työllisyystilanteen paranemisesta löytyy varmaankin myös todellinen perusta. Työllisyystilasteiden mukaan nimenomaan nuorten työllisyys on viime kuukausina parantunut muita ryhmiä selkeämmin. Vuoden aikana työttömien nuorten kohdalla käsitys työllisyystilanteen paranemisesta korostuu selvästi. Vuonna 1996 työttömistä tai lomautetuista nuorista katsoi työllisyystilanteessa tapahtuneen käänteen parempaan neljännes haastatelluista. Vastaavasti ajatteli vuoden 1997 barometrin mukaan 43 % työttömistä tai lomautetuista nuorista.

2.4. Koulutuksen arvostus säilyttänyt asemansa

Nuorisotyöttömyyden hoidossa koulutus on nähty keskeiseksi välineeksi nuorten työmarkkina-aseman parantamiseksi. Nuoret ovat tähän asti toteutettujen barometrien mukaan myöskin kokeneet koulutuksen myönteisenä vaihtoehtona työttömyydelle. Koulutuksen nuoret kokevat barometrien antamien tulosten mukaan myös keskeiseksi väyläksi työmarkkinoille pääsyn suhteen. Puutteellisen koulutuksen nuoret kokevat yhdeksi keskeiseksi oman työllistymisen esteeksi puutteellisen työkokemuksen ja työnpuutteen asuinpaikkakunnalla ohella. Koulutuksen roolia ja arvostusta nuorten keskuudessa on barometreissä selvitetty kysymyksellä "koulutus parantaa olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia". Vuoden 1997 barometrin antaman tuloksen mukaan 94 % vastanneista oli joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä esitetyn väitteen suhteen.

<i>"Koulutus parantaa olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia"</i>					
	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki					
vuosi 94	57%	30%	9%	3%	1%
vuosi 95	68%	24%	5%	2%	1%
vuosi 96	65%	24%	8%	2%	1%
vuosi 97	66%	27%	4%	1%	1%
työttömät					
vuosi 94	53%	30%	11%	6%	1%
vuosi 95	63%	27%	7%	3%	1%
vuosi 96	62%	29%	7%	2%	0%
vuosi 97	64%	27%	3%	3%	3%

Koulutuksen arvostuksessa ei ole tapahtunut barometrien toteuttamisen aikana ainakaan laskua, vaan koulutus on koettu johdonmukaisesti keskeiseksi kanavaksi työmarkkinoille pääsyn suhteen tai koulutuksen kautta nuoret näyttävät uskovansa parantaa työmarkkina-asemaansa. Koulutuksen parantavaan vaikutukseen oman työmarkkina-aseman suhteen uskovien määrä on vuoteen 1994 verrattuna vain kasvanut nuorten keskuudessa. Ensimmäiseen barometriin haastatelluista nuorista täysin samaa mieltä väitteen kanssa oli 57 % vastanneista ja tämän keväisessä barometrissä kaksi kolmasosaa nuorista uskoi koulutukseen ehdottomasti merkitsevän työnsaantimahdollisuuksien parantumista.

Työttömien tai lomautettujen nuorten asenteet koulutusta kohtaan eivät poikkea muiden nuorten asennoitumisesta, vaan heidänkin kohdalla koulutus latautuu varsin voimakkaasti työmarkkinoille pääsyn väylänä. Barometrien toteutuksen aikana Suomi on joutunut mukaan entistä kovempaan kansainväliseen kilpailuun. Tämän ja laman opetuksena nuoret näyttävät omaksuneen selkeästi menestymisen edellytysten luomisen henkilökohtaisella tasolla. Työmarkkinoille pääsy edellyttää vahvaa koulutusta ja siellä pysyminen jatkuvaa osaamisen päivittämistä. Työmarkkinoilla pärjäämisen ja menestymisen elämässä nuoret kokevat entistä useammin olevan kiinni juuri omista henkilökohtaisista valinnoista. Syksyn 1996 barometrissä nuoret ilmaisivat varsin selkeästi menestymisen elämässä olevan kiinni juuri henkilökohtaisista ratkaisuihin ja valinnoista. Useampi kuin yhdeksän nuorta kymmenestä korosti tuolloin menestymisen elämässä yleensä olevan kiinni heistä itsestään.

Koulutuksen merkitystä korostavat barometrien antamien tulosten mukaan myös vailla ammatillista koulutusta olevat nuoret. Heistä vuoden 1997 barometrin mukaan 93 % oli joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä esitetyn väitteen "koulutus

parantaa olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia" kanssa. Jokseenkin tai täysin eri mieltä esitetyn väitteen suhteen oli vain viisi prosentti haastatelluista. Vertailun vuoksi vuoden 1994 barometrin antaman tuloksen mukaan vailla ammatillista koulutusta olevista nuorista koulutuksen katsoi parantavan työnsaantimahdollisuuksia 89 % haastatteluun vastanneista. Tuolloin täysin tai jokseenkin eri mieltä esitetyn väitteen suhteen oli joka kymmenes vastanneista.

Barometreissä kriittisenä vastaajaryhmänä on noussut esiin 25 - 29 -vuotiaat työttömät nuoret. Tämä ryhmä eroaa asenteiltaan juuri kriittisyyden ansiosta muista vastaajaryhmistä useiden kysymysten kohdalla. Koulutuksen arvostuksen kohdalla tässäkin ryhmässä 93 % vastanneista oli kuitenkin sitä mieltä, että koulutus parantaa työnsaantimahdollisuuksia. Ammatillisen koulutuksen rooli näyttääkin vain korostuvan nuorten tarkastellessa omia mahdollisuuksiaan sijoittua työmarkkinoille. Koulutuksen arvostukseen nuorten keskuudessa näyttää vaikuttavan osin myös vanhempien koulutustausta. Mitä koulutetumpia nuorten vanhemmat ovat, sitä useammin nuoret itsekin katsovat koulutuksen parantavan työnsaantimahdollisuuksia.

2.5. Työttömyyden kokeminen

Nuorisotyöttömyys on nostanut julkiseen keskusteluun syrjäytymisen käsitteen. Syystä on esitetty epäilyjä korkeana jatkuvan työttömyyden merkitsevän nuorten työmotivaation katoamista ja työttömyyden hyväksymistä tietyllä tapaa elämäntapana. Syrjäytyminen on käsitetty pitkälti julkisessa keskustelussa työmarkkinoilta putoamiseksi ja siihen enempi tai vähempi liittyvään puutteelliseen koulutukseen. Työttömyyden kokemista barometreissä on selvitetty kysymyksellä "työttömyys ei ole paha asia, jos toimeentulo on turvattu". Väitteen suhteen eri mieltä kaikista vuoden 1997 barometriin haastatelluista oli 58%. Vastaava luku vuoden 1996 barometrissä oli 56 %, vuoden 1995 barometrissä 57 % ja vuoden 1994 barometrissä 58%. Muutosta kaikkien barometriin eri kerroilla haastateltujen nuorten kohdalla ei ole juurikaan tapahtunut työttömyyden kokemisen suhteen. Yli puolet kaikista haastatelluista ei edelleenkään koe työttömyyttä mielekkäänä olemisen vaihtoehtona, vaikka toimeentulo olisikin turvattu.

Naisten ja miesten välillä ero työttömyyden kokemisen suhteen näyttää barometrin antaman tuloksen mukaan pysyvän samana: miehet kokevat työttömyyden naisia useammin pahana asiana turvatusta toimeentulosta huolimatta. Vuoden 1997 barometriin haastatelluista miehistä työttömyyden koki pahana asiana 61 % vastanneista ja naisista vastaavasti koki 54 %. Vuoden 1996 barometrissä vastaavat luvut olivat miesten kohdalla 60 % ja naisten kohdalla 52 %. Vuoden 1994 barometriin verrattuna miehet kokevat nykyisin työttömyyden naisia useammin pahana asiana. Ensimmäisessä barometrissä nuorista työttömyyden koki pahana sekä miehistä että naisista 58 %.

Työn arvostukseen vaikuttaa nuorten kohdalla myös vanhempien koulutus. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapset kokevat selkeästi muita useammin työttömyyden pahana asiana. Näistä nuorista noin 70 % vastanneista koki työttömyyden pahana asiana, vaikka toimeentulo olisi muulla tavoin turvattu. Vailla mitään ammatillista koulutusta olevien vanhempien lapsista vastaavasti koki runsas puolet vastanneista.

Työttömien nuorten kohdalla työttömyyttä ei koeta yhtä yleisesti pahana asiana kuin muissa haastatelluissa ryhmissä. Vuoden 1997 barometrin antaman tuloksen mukaan puolet työttömistä nuorista kokee työttömyyden pahana asiana, vaikka toimeentulo olisikin muulla tavoin turvattu. Työttömyyden hyväksyminen olemisen vaihtoehtona lisääntyy selvästi iän mukaan. Vanhimmassa ikäryhmässä haastattelu hetkellä työttömänä olleista 55 % ei pitänyt työttömyyttä pahana asiana. Ikäryhmässä 20 - 24 -vuotiaat ja haastatteluhetkellä työttömänä olleista

nuorista vastaavasti koki 42 % vastanneista. Onko työttömyys näille nuorille työssä olemisen todellinen, hyväksyty vaihtoehto vai johtuuko työttömyyden hyväksyminen yhteiskunnallisen todellisuuden, olemisen reunaehtojen tunnustamisesta?

<i>"Työttömänä ole ei ole paha asia, jos toimeentulo on turvattu?"</i>					
	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
työttömät					
vuosi 94	17%	30%	29%	21%	3%
vuosi 95	17%	36%	24%	22%	1%
vuosi 96	20%	31%	26%	22%	1%
vuosi 97	25%	22%	30%	21%	3%

2.6. Työttömyyden vaihtoehdot

Työmotivaatiota tai työn arvostusta nuorisobarometreissä on mitattu kysymällä nuorten halukkuutta tilapäiseen työhön työttömyyden sijasta, mielipidettä työttömyyskorvauksen vastikkeeksi tehtävästä yleensä yhteiskuntaa hyödyttävästä työstä tai nuorten halukkuutta aloittaa työura normaalipalkkaa pienemmällä korvauksella.

Työn arvostuksen korostuminen nuorten arvomaailmassa on todentunut barometreissä esitetyn väitteen "ottaisin mieluummin tilapäistäkin työtä kuin eläisin työttömyyskorvauksella, jos käteen jäävä tulo olisi yhtä suuri" kautta. Kaikista barometriin vastanneista 85 % oli valmis ottamaan vastaan tilapäistäkin työtä työttömyyden sijasta. Vastaava luku vuoden 1996 barometrissä oli 83 %. Väitteen kohdalla ei ole tapahtunut merkittäviä asenteellisia muutoksia barometrien toteutuksen aikana. Vuoden 1994 barometrissä kaikista haastatelluista 80 % oli valmis ottamaan vastaan tilapäistäkin työtä työttömyyden vaihtoehtona. Naisten kohdalla halukkuus tilapäiseen työhön työttömyyden sijasta on miehiä suurempaa. Vuoden 1997 barometrin mukaan 89 % naisista ottaisi vastaan mieluummin tilapäistäkin työtä kuin eläisi työttömyyskorvauksella. Vastaavasti miehistä ajatteli 80 % vastanneista. Ensimmäisessä nuorisobarometrissä vuodelta 1994 naisista oli valmis tilapäiseen työhön työttömyyden sijasta 83 % vastanneista ja miehistä 78 %.

<i>"Ottaisin mieluummin tilapäistäkin työtä kuin eläisin työttömyyskorvauksella, jos käteen jäävä tulo olisi yhtä suuri"</i>					
	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki					
vuosi 94	56%	25%	9%	9%	2%
vuosi 95	61%	22%	8%	7%	2%
vuosi 96	62%	21%	7%	7%	2%
vuosi 97	57%	28%	7%	7%	1%
työttömät					
vuosi 94	44%	23%	14%	14%	6%
vuosi 95	45%	22%	18%	10%	5%
vuosi 96	47%	22%	14%	12%	4%
vuosi 97	44%	22%	13%	19%	2%

Työttömien kohdalla halukkuus tilapäisen työn vastaanottoon on säilynyt suhteellisin muuttumattomana barometrien toteutuksen ajan. Tämänvuotisessa barometrissä kuitenkin täysin eri mieltä esitetyn väitteen suhteen olevien osuus on lisääntynyt suhteessa aiempiin vuosiin. Kuitenkin kaikissa tähän asti toteutetuissa barometreissä työttömistä nuorista kaksi kolmasosaa on ollut oman ilmoituksensa mukaan valmis ottamaan vastaan tilapäistäkin työtä, vaikkei siitä saisi palkka käteen yhtään enempää kuin mitä työttömyyskorvaus on.

Työttömyyden tai toimeettomuuden vaihtoehtona barometreissä on kysytty myös nuorten mielipidettä työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävästä yhteiskuntaa hyödyttävästä työstä. Kaikista haastatelluista esitetyn väitteen "työttömyysturvan vastikkeeksi nuorten työttömien olisi tehtävä jotakin yhteiskuntaa hyödyttävää työtä" suhteen täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 78 % vastanneista. Luku ei ole juurikaan muuttunut barometriä toteuttamisen aikana. Nuoret katsovat varsin yleisesti, että työttömyysturvan vastikkeeksi työttömät nuoret voisivat toimeettomuuden sijasta tehdä yleensä yhteiskuntaa hyödyttävää työtä. Väitteen hyväksyvien prosentuaalinen osuus kaikista haastatelluista oli vuosina 1996 ja 1995 75 % ja vuoden 1994 barometrissä peräti 80 %.

Työttömät nuoret ovat erottuneet muista esitetyn väitteen suhteen kriittisempinä. Vuoden 1997 barometriin haastatelluista työttömistä nuorista väitteen hyväksyi täysin tai jokseenkin 63 % vastanneista. Työttömien nuorten kohdalla väitteen hyväksyvien osuus on vaihdellut jonkin verran vuosittain. Vuoden 1996 barometriin haastatelluista työttömistä nuorista väitteen hyväksyi 59 %, vuonna 1995 62 % ja vuonna 1994 peräti 70 % vastanneista. Vuoteen 1994 verrattuna työttömien nuorten kohdalla kriittisyys työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävää työtä kohtaan on jonkin verran kasvanut. Tämänvuotinen luku on kuitenkin vielä suhteellisen korkea ja osoittaa osaltaan nuorten halua aloittaa työura poikkeavin ja vaihtoehtoisin tavoin tai kuvaa yleensä työn arvostusta nuorten keskuudessa. Kansainvälisissä vertailuissa suomalaiset nuoret ovat poikenneet juuri korostamalla työn ja ahkeruuden merkitystä ihmisarvoisen elämän perustana.

Työttömien nuorten ryhmässä kriittisyys työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävää yleensä yhteiskuntaa hyödyttävää työtä kohtaan kasvaa iän myötä. Vanhimmassa ikäryhmässä halukkuuden työttömyysturvan vastikkeeksi tehtävään yleensä yhteiskuntaa hyödyttävään työhön ilmaisi vajaa puolet haastatelluista. Samoin asian suhteen ovat kriittisiä vailla ammatillista koulutusta olevat työttömät nuoret.

<i>"Työttömyysturvan vastikkeeksi nuorten työttömien olisi tehtävä jotakin yhteiskuntaa hyödyttävää työtä"</i>					
	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki					
vuosi 94	38%	41%	9%	7%	4%
vuosi 95	31%	44%	12%	9%	4%
vuosi 96	32%	42%	12%	9%	5%
vuosi 97	31%	47%	12%	6%	4%
työttömät					
vuosi 94	29%	42%	11%	12%	7%
vuosi 95	19%	44%	13%	18%	7%
vuosi 96	22%	37%	15%	16%	9%

vuosi 97   24%   **39%**   20%   13%   4%

Nuorilla on barometrien antaman kuvan mukana halukkuutta aloitta työura poikkeavin tai joustavin keinoin. Enemmistö kaikista haastatelluista ottaisi vastaan tilapäistäkin työtä kuin eläisi työttömyyskorvauksella. Samoin enemmistö nuorista katsoo, että työttömyysturvan vastikkeeksi työttömien nuorten tulisi tehdä jotakin yhteiskuntaa hyödyttävää työtä. Työ ja sen rooli nuorten elämässä ja arvomaailmassa näyttää säilyttävän asemansa. Merkittäviä muutoksia barometrien toteuttamisen aikana nuorten keskuudessa ei ole tapahtunut suhteessa esitettyihin väitteisiin, jotka koskevat työelämää, työttömyyttä ja työttömyyden vaihtoehtoja.

2.7. Nuorten suhtautuminen palkkausjärjestelmän joustoon

Työuran aloittamiseen joustavin keinoin tai työkokemuksen hankkimiseen joustavin keinoin nuoret suhtautuvat enimmäkseen myönteisesti. Barometreissa on selvitetty myös vuodesta 1994 nuorten suhtautumista ja mielipidettä palkkausjärjestelmän joustoon. Vuosittain haastatelluilta nuorilta on kysytty mielipidettä väitteeseen "työhön tulevan nuoren palkka voisi aluksi olla vähemmän kuin vastaavan tehtävän normaalipalkka". Palkkausjärjestelmän kohdalla nuorten mielipiteet ovat kehittyneet barometrien toteutuksen ajan kriittisempään suuntaan. Vuoden 1997 barometriin haastatelluista nuorista väitteen suhteen täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli puolet kaikista haastatelluista. Vuosi sitten luku oli 55 %, vuonna 1995 56 % ja vuonna 1994 peräti 64 % hyväksyi nuorten työuran aloittamisen normaalipalkkaa pienemmällä korvauksella. Väite erottelee vastaajista miehet ja naiset selvästi toisistaan. Naista väitteen hyväksyi vuoden 1997 barometrissä 42 % vastanneista; miehistä puolestaan työuran aloittamisen normaalipalkkaa pienemmällä korvauksella hyväksyi 59 % vastanneista.

<i>"Työhön tulevan nuoren palkka voisi aluksi olla vähemmän kuin vastaavan tehtävän normaalipalkka"</i>					
	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki					
vuosi 94	31%	33%	15%	20%	1%
vuosi 95	23%	32%	18%	25%	1%
vuosi 96	23%	32%	19%	24%	2%
vuosi 97	18%	32%	21%	27%	2%
työttömät					
vuosi 94	31%	34%	15%	20%	1%
vuosi 95	23%	32%	17%	26%	3%
vuosi 96	28%	25%	18%	27%	3%
vuosi 97	21%	35%	20%	21%	3%

Vuoden 1994 barometriin verrattuna kriittisyys työurana aloittamiseen normaalipalkkaa pienemmällä korvauksella on selkeästi kasvanut kaikkien haastateltujen joukossa. Vastaavanlainen kriittisyys työuran aloittamiseen normaalipalkkaa pienemmällä korvauksella on kasvanut myös työttömien nuorten keskuudessa. Vuoden 1994 barometriin haastatelluista työttömistä nuorista väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 65 % vastanneista ja vuoden 1997 barometrissä vastaavasti ajatteli työttömistä nuorista 57 % haastatteluun vastanneista.

2.8. Nuorten suhde työelämän yleisiin muutoksiin

Vuoden 1997 barometrissä tiedusteltiin nuorilta myös heidän käsityksiään yleisistä työelämän muutoksista. Nuorilta kysyttiin heidän käsityksiään pysyvästi työelämän ulkopuolelle jäävien määrästä ja toisaalta mielipidettä työajan lyhentämisestä yhtenä keinona työttömyyden vähentämiseksi. Pysyvästi työelämän ulkopuolelle jäävien määrän uskoi kaikista haastatelluista kasvavan peräti 52 % nuorista. Miehistä työelämän ulkopuolelle pysyvästi jäävien määrän uskoi kasvavan 54 % haastatelluista ja naisista vastaavasti uskoi tasan puolet barometriin haastatelluista.

Käsitykseen työelämän ulkopuolelle pysyvästi jäävien määrästä vaikutti haastateltujen ikä ja toisaalta koulutustausta. Kaikista useimmin väitteen "pysyvästi työelämän ulkopuolelle jäävien määrä kasvaa" hyväksyivät ikäryhmään 25 - 29-vuotiaat sekä korkeakoulututkinnon suorittaneet. Vanhimmassa ikäryhmässä työelämän ulkopuolelle jäävien määrän uskoi kasvavan peräti 67 % haastatelluista. Vastaavasti uskoi nuorimmassa ikäryhmässä (15 - 19 -vuotiaat) 40 % vastanneista.

Korkeakoulututkinnon suorittaneista uskoi puolestaan työelämän ulkopuolelle jäävien määrän kasvavan 81 % vastanneista. Ammattiopiston tai ammattikorkeakoulun suorittaneista vastaavasti katsoi tapahtuvan 64 % ja ammattikoulun suorittaneista 57 % barometriin haastatelluista. Vailla mitään ammatillista koulutusta olevista työelämän ulkopuolelle pysyvästi jäävien määrän uskoi kasvavan enää 42 % barometriin haastatelluista. Työttömistä tai lomautetuista nuorista työelämän ulkopuolelle pysyvästi jäävien määrän kasvuun uskoi 60 % haastatelluista. Barometriin haastatellut nuoret uskovat varsin yleisesti työelämästä lopullisesti syrjäytyneiden määrän kasvuun. Käsitystä vahvistaa selkeästi nuorten oma koulutustausta sekä ikä. Mitä korkeampi koulutus tai mitä vanhempi, sitä useammin uskotaan työelämästä lopullisesti syrjäytyneiden määrän kasvavan.

Yhtenä keinona työttömyyden vähentämiseksi on keskusteltu työajan lyhentämisestä ja tätä kautta työn jakamisesta useammalle. Vuoden 1997 barometrissä haastatelluilta nuorilta kysyttiin heidän kantaansa työajan lyhentämiseen väitteellä "työttömyyden vähentämiseksi työtä tulee jakaa useammalle työaika lyhentämällä". Kaikista vastanneista väitteen suhteen täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 69%. Naisten ja miesten välillä oli selvä ero suhtautumisessa työajan lyhentämiseen yhtenä työttömyyden hoidon keinona. Naisista väitteeseen yhtyi 76 % vastanneista ja miehistä esitetyn väitteen kanssa samaa mieltä oli 61 % vastanneista. Työttömistä tai lomautetuista nuorista työajan lyhentämisen työttömyyden hoidon yhtenä keinona hyväksyi barometrin antaman tuloksen mukaan 64 % vastanneista. Palkansaajien kohdalla luku oli täsmälleen sama; palkansaajat erosivat työttömistä tai lomautetuista nuorista ainoastaan täysin samaa mieltä olevien osalta.

<i>"Työttömyyden vähentämiseksi työtä tulee jakaa useammalle työaika lyhentämällä"</i>					
	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
kaikki	22%	47%	15%	10%	5%
miehet	18%	43%	18%	15%	5%
naiset		26%	50%	13%	6%
työttömät	26%	38%	13%	13%	9%

Vuoden 1996 ja 1997 barometreissä on tiedusteltu nuorilta myös heidän käsitystään omasta työurasta ja sitä kautta saavutettavasta yhteiskunnallisesta asemasta suhteessa vanhempien asemaan. Vuoden aikana nuorten käsitykset omasta työurasta ja sitä kautta saavutettavasta paremmasta yhteiskunnallisesta asemasta ovat vahvistuneet. Vuoden 1996 barometriin haastatelluista kaikista nuorista esitetyn väitteen ”työurallani tulen saavuttamaan paremman yhteiskunnallisen aseman kuin mitä vanhemmillani on” kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 58 %.

Optimismien kasvusta nuorten arvioissa omaa tulevaisuuttaan ja mahdollisuuksiaan työelämässä kertoo tämän vuoden vastaava luku. Yli kaksi kolmasosaa (67 %) tämän keväiseen barometriin haastatelluista nuorista uskoi saavuttavansa työurallaan vanhempiaan paremman aseman. Käsitys paremman yhteiskunnallisen aseman saavuttamisesta on barometrin antaman tuloksen mukaan yhteinen lähes kaikille vastaajaryhmille. Työttömistä tai lomautetuista nuorista vuoden 1996 haastattelussa vanhempia paremman yhteiskunnallisen aseman saavuttamiseen uskoi 39 % vastanneista. Tämän keväisen selvityksen mukaan vanhempiaan paremman yhteiskunnallisen aseman työurallaan uskoi työttömistä nuorista saavuttavan yli puolet (52 %) vastanneista. Selkeästi muista poikkeava ryhmä on korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempien jälkeläiset. Näistä vain joka kymmenes oli esitetyn väitteen suhteen täysin samaa mieltä kun koko haastateltujen ryhmässä luku oli 30 %.

Optimismi tulevaisuuden suhteen on nuorten kohdalla vahvistunut ainakin tämän kysymyksen kohdalla. Samalla nuoret pystyivät arvioimaan tulevaa työuraansa viimevuotista useammin. Vuoden 1996 barometriin haastatelluista nuorista oman työuran vaikutusta yhteiskunnalliseen asemaansa ei osannut arvioida 16 % vastanneista. Tämän keväisessä barometrissä näiden nuorten osuus oli pudonnut kymmeneen prosenttiin.

<i>”Työurallani tulen saavuttamaan paremman yhteiskunnallisen aseman kuin mitä vanhemmillani on”</i>					
	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
vuosi 96					
kaikki	25%	32%	19%	8%	16%
työttömät	11%	28%	25%	13%	24%
vuosi 97					
kaikki	30%	38%	16%	6%	10%
työttömät	18%	34%	19%	11%	18%

Vuoden 1997 nuorisobarometrissä kysyttiin myös nuorten käsitystä työmarkkinoiden rakenteellisesta muutoksesta ja lähinnä heidän käsitystään omasta tulevasta työurasta. Julkiseen keskusteluun on vahvasti 90-luvun jälkipuoliskolla tulleet epätyypillisten työsuhteiden käsite. Työura muodostuu useista pätkistä, projekteista, keikoista tai osa-aikaisesta työstä. Tämän keväisessä barometrissä nuorille esitettiin väite ”on todennäköistä, että työurallani joudun vaihtamaan työpaikkaa useita kertoja”. Kaikista barometriin haastatelluista nuorista 69 % uskoi joutuvansa vaihtamaan työpaikkaa useita kertoja työuransa aikana.

Naiset uskovat miehiä useammin työuransa muodostuvan eri työtehtävistä. Heistä peräti 72 % oli esitetyn väitteen suhteen joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Miesten kohdalla työpaikan vaihtoon useita kertoja työuransa aikana us-

koi puolestaan 65 % vastanneista. Usko työuran pilkkoutumiseen eri työtehtäviin on barometrin antaman tuloksen mukaan sidoksissa myös nuorten koulutustustaustaan. Mitä korkeampi koulutus nuorella on, sitä useammin hän uskoo joutuvansa vaihtamaan työpaikkaa useita kertoja työuransa aikana. Korkeakoulututkinnon suorittaneista esitetyn väitteen suhteen samaa mieltä oli 78 %, ammattiopiston tai ammattikorkeakoulun suorittaneista 73 % ja ammattikoulun suorittaneista nuorista 65 % uskoi joutuvansa vaihtamaan työpaikkaa useita kertoja. Vailla ammatillista koulutusta olevien nuorten kohdalla useita kertoja tapahtuvaan työpaikan vaihtoon uskoi 64 % vastanneista.

Nuorten suhdetta työhön ja työelämään kartoitettiin barometrissä myös kysymällä sitä, mikä nuorille on tärkein asia työssä. Vaihtoehtoina haastattelussa annettiin palkan määrä, työsuhteen pysyvyys ja työn sisältö. Kaikista haastatelluista kaksi kolmasosaa (66 %) katsoi työn sisällön olevan tärkein seikka tai asia työssä. Työsuhteen pysyvyyttä arvosti 24 % vastanneista ja palkan määrää 9 % vastanneista. Eroja nuorten välille syntyi tarkasteltaessa miesten ja naisten asenteita ja vastanneiden koulutustaustaa. Naisista työn sisältöä piti tärkeimpänä seikkana työssä 73 % vastanneista ja vastaavasti miehistä työn sisältöä arvosti 59 %. Miehistä työsuhteen pysyvyyttä arvosti 29 % ja palkan määrää 12 % vastanneista. Naisten kohdalla vastaavat luvut olivat 20 % ja 7 %.

Työn sisällön arvostus korostuu myös tarkasteltaessa nuorten koulutustaustaa. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista työssä tärkeimpänä asiana piti työn sisältöä peräti 89 % vastanneista. Vastaavasti ammattikoulun suorittaneista nuorista työn sisällön katsoi työssä ollessa tärkeimmäksi seikaksi runsas puolet (53 %) barometriin haastatelluista. Ammattikoulun suorittaneet nuoret arvostivat muita korkeammalle työsuhteessa työn pysyvyyttä. Näistä 36 % katsoi työsuhteen pysyvyyden tärkeimmäksi asiaksi, kun kaikkien vastanneiden joukossa luku oli 24 %. Työttömät nuoret arvostivat barometrin mukaan myös muita ryhmiä useammin työsuhteen pysyvyyttä. Työttömistä tai lomautetuista nuorista runsas kolmasosa (34 %) piti työsuhteen pysyvyyttä tärkeimpänä seikkana työssä.

<i>"Mikä seuraavista on mielestäsi tärkein asia työssä/työssä ollessa?"</i>				
	palkan määrä	työsuhteen pysyvyys	työn sisältö	EOS
kaikki	9%	24%	66%	1%
miehet	12%	29%	58%	1%
naiset	7%	20%	73%	1%
työttömät	6%	34%	58%	2%
palkansaajat	12%	28%	59%	0%

Työsuhteen säännöllisyyden tai palkan määrän sijasta nuoret näyttävät odottavan työnteolta mielekästä sisältöä elämäänsä. Tämän keväisen barometrin antama tulos on pitkälti saman suuntainen vuoden 1995 barometrin tuloksen kanssa. Tuolloin haastatelluille esitettiin väite "työnteossa minulle on tärkeintä työn mielekkyys - ei niinkään sen säännöllisyys". Väitteen kanssa vuonna 1995 samaa mieltä oli 86 % vastanneista. Täysin eri mieltä kaikista haastatelluista oli tuolloin ainoastaan 4 % vastanneista.

3. NUORET JA TULEVAT VIISI VUOTTA

3.1. Nuorten käsitys työllisyystilanteen kehityksestä

Nuorisobarometreissa on tiedusteltu myös nuorten käsityksiä omasta elämästään ja omista suunnitelmistaan lähimmän viiden vuoden aikana. Barometriin haastatelluilta nuorilta on kysytty heidän käsitystään työllisyystilanteen paranemisesta lähimmän viiden vuoden aikana, heidän aikomuksistaan hakeutua ammatilliseen koulutukseen, aikomuksistaan lähteä töihin tai opiskelemaan ulkomaille sekä aikomusta ryhtyä itsenäiseksi yrittäjäksi. Kaikissa tähän asti toteutetuissa barometreissa nuoret ovat arvioineet yleisesti työllisyystilanteen paranevan lähimpien viiden vuoden aikana. Korkeimmillaan luku oli vuoden 1994 barometrissä, jolloin peräti 82 % nuorista uskoi työllisyystilanteen paranevan selvästi lähimmän viiden vuoden aikana. Tuosta vuodesta optimismissä on tapahtunut laskua. Vuoden 1996 barometrin antaman tuloksen mukaan työllisyystilanteen paranemiseen uskoi 61 % vastanneista. Vuoden aikana nuorten keskuudessa optimismi työllisyystilanteen paranemisen suhteen näyttää taas lisääntyneen. Tämänvuotiseen barometriin haastatelluista nuorista 72 % oli esitetyn väitteen ”työllisyystilanne paranee selvästi lähimmän viiden vuoden aikana” kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä.

Käsitys työllisyystilanteen paranemisesta on sidoksissa nuorten ikään ja toisaalta myös koulutustaustaa. Nuorimmassa ikäryhmässä (15 - 19 -vuotiaat) työllisyystilanteen uskoi paranevan 75 % vastanneista ja vanhimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä (25 - 29 -vuotiaat) vastaavasti uskoi 67 % vastanneista. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista työllisyystilanteen uskoi paranevan selvästi lähimmän viiden vuoden aikana 61 % vastanneista, ammattiopiston tai ammattikorkeakoulun suorittaneista 74 % ja ammattikoulun suorittaneista 72 % vastanneista. Työttömistä tai lomautetuista nuorista työllisyystilanteen paranemiseen lähitulevaisuudessa uskoi kaksi kolmasosaa vastanneista (65 %). Vuoden 1996 barometrin antaman tuloksen mukaan työttömistä nuorista työllisyystilanteen uskoi paranevan 58 % vastanneista. Myönteiset uutiset talouden kehityksestä ja työttömyyden hidas lasku lisäävät hitaasta nuorten uskoa työllisyystilanteen paranemiseen. Työttömien nuorten kohdalla työllisyyden uskoi vuoden 1995 barometrin antaman tuloksen mukaan paranevan 75 % vastanneista; nyt siis 65 %. Kriittisin ryhmä työllisyyden paranemisen suhteen lähitulevaisuudessa on ollut koko barometrien toteutuksen ajan vanhin haastateltu ryhmä (25 - 29 -vuotiaat).

<i>”Työllisyystilanne paranee selvästi lähimmän viiden vuoden aikana”</i>					
	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
25-29 -vuotiaat					
vuosi 94	32 %	47%	9%	5%	7%
vuosi 95	26%	51%	13%	2%	8%
vuosi 96	13%	40%	28%	13%	6%
vuosi 97	18%	48%	20%	6%	8%

Vuoteen 1996 verrattuna vanhimmassa barometriin haastatellussa ryhmässä usko työllisyystilanteen paranemiseen lähimmän viiden vuoden aikana on lisääntynyt. Kuitenkin usko työllisyyden helpottumiseen oli voimakkainta vuosina 1994 ja vielä 1995. Vuonna 1994 lähes 80 % tämän ikäryhmän vastanneista oli esitetyn väitteen suhteen samaa mieltä.

Työttömien nuorten kohdalla usko työllisyystilanteen paranemiseen lähimmän viiden vuoden aikana on kehittynyt seuraavasti:

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
työttömät					
vuosi 94	34%	44%	7%	5%	10%
vuosi 95	30%	45%	11%	4%	10%
vuosi 96	15%	43%	16%	17%	8%
vuosi 97	17%	48%	11%	12%	12%

Työttömien nuorten kohdalla erityisesti väitteen "työllisyystilanne paranee selvästi lähimmän viiden vuoden aikana" täysin samaa mieltä olevien määrä on puoliintunut vuodesta 1994 ja 1995. Vaikka nuorten kohdalla optimismi on lisääntynyt vuoden aikana, usko työttömyyden helpottumiseen näyttää kuitenkin horjuvan. Nuoret näyttävät uskovan työttömyyden tuleen jäädäkseen. Enää työttömyyden nopeaan helpottumiseen ei uskota yhtä yleisesti kuin barometrien ensimmäisillä kierroksilla ja toisaalta nuoret uskovat varsin yleisesti työelämän ulkopuolelle pysyvästi jäävien määrän kasvuun.

3.2. Koulutukseen hakeutuminen hallitsee tulevaisuuden suunnitelmia

Barometreissa on korostunut nuorten arvostus koulutusta kohtaan. Koulutuksen valtaosa nuorista katsoo keskeiseksi oman työmarkkina-asemansa kannalta. Barometreissa on kysytty nuorten tulevaisuuden suunnitelmiin liittyen heidän aikomuksiaan hakeutua ammatilliseen koulutukseen lähimmän viiden vuoden kuluessa. Opiskelu korostuu myös nuorten tulevaisuuden suunnitelmissa. Kaikista barometriin haastatelluista nuorista ammatilliseen koulutukseen valmiuksiensa parantamiseksi aikoi hakeutua lähimmän viiden vuoden aikana kaksi kolmasosaa (65 %) vastanneista. Naisten kohdalla aikomukset hakeutua koulutukseen ovat jonkin verran miehiä yleisempiä. Kaikista barometriin haastatelluista naisista aikoi ammatilliseen koulutukseen hakeutua 68 % vastanneista. Miehistä koulutukseen aikoi hakeutua puolestaan 62 % vastanneista.

Työttömien nuorten kohdalla koulutukseen hakeutuminen hallitsee myös lähitulevaisuuden suunnitelmia. Vuoden 1997 barometriin haastatelluista työttömistä tai lomautetuista nuorista aikoi lähimmän viiden vuoden aikana hakeutua koulutukseen omien valmiuksiensa parantamiseksi 73 % vastanneista. Barometriin toteutuksen aikana työttömien nuorten kohdalla aikomuksissa hakeutua ammatilliseen koulutukseen ei ole tapahtunut juurikaan muutoksia.

<i>"Aiotko lähimmän viiden vuoden aikana hakeutua ammatilliseen koulutukseen parantaaksesi valmiuksia työmarkkinoilla"</i>					
	kyllä varmasti	kyllä mahd.	luultavasti ei	varmasti ei	EOS
työttömät					
vuosi 94	22%	48%	14%	9%	7%
vuosi 95	22%	57%	10%	9%	2%
vuosi 96	19%	52%	11%	11%	6%
vuosi 97	22%	51%	11%	11%	6%

Ikäryhmittäin tarkasteltuna aikomus ammatilliseen koulutukseen on korkeinta luonnollisesti nuorimmassa haastateltujen ryhmässä. Kuitenkin myös vanhimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä (25 - 29 -vuotiaat) yli puolet (51 %) aikoi joko varmasti tai mahdollisesti hakeutua ammatilliseen koulutukseen valmiuksiensa parantamiseksi. Samoin palkansaajista yli puolella vastanneista kuuluu lähimmän viiden vuoden suunnitelmiin parantaa omia valmiuksiaan työmarkkinoilla ammatillisen koulutuksen kautta.

Nuorten tulevaisuuden suunnitelmia hallitsee varsin yleisesti aikomus hakeutua ammatilliseen koulutukseen. Osin tämä selittyy varmaankin sillä, että nuoret näyttävät sisäistäneen selkeästi työelämän muutokset ja näiden muutosten asettamat vaatimukset ammattitaidon päivittämiselle. Nuorilta kysyttiin vuoden 1997 barometrissä myös heidän käsitystään koulutuksen merkityksestä työelämässä pysymisen suhteen. Esitetyn väitteen ”työelämässä pysyminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista” suhteen täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli kaikista barometriin haastatelluista nuorista 78 %. Naiset uskoivat miehiä jonkin verran yleisemmin koulutuksen parantavan mahdollisuuksia työelämässä pysymisen suhteen. Naisista työelämässä pysymisen katsoi edellyttävän jatkuvaa kouluttautumista peräti 84 % vastanneista. Miehistä vastaavasti ajatteli 73% barometriin vastanneista.

Jatkuvan kouluttautumisen hyväksymiseen vaikutti nuorten koulutustausta. Korkeakoulututkinnon suorittaneista jatkuvan kouluttautumisen katsoi työelämässä pysymisen kannalta tärkeäksi lähes kaikki vastanneet. Ammattiopiston tai ammattikorkeakoulun suorittaneista jatkuvaa kouluttautumista piti tärkeänä 90 % vastanneista ja ammattikoulun suorittaneista 76 %. Työttömistä tai lomautetuista nuorista jatkuvaa kouluttautumista piti keskeisenä tekijänä työmarkkinoilla pysymisen suhteen 72 % vastanneista ja palkansaajista 77 % vastanneista. Myös vanhimmassa haastatellussa ikäryhmässä (25 - 29 -vuotiaat) koulutusta pidettiin tärkeänä työelämässä pysymisen kannalta. Tässä ikäryhmässä esitetyn väitteen suhteen täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 84 % vastanneista.

3.3. Nuorten suhtautuminen ulkomaille lähtöön

Suomen jäsenyyden Euroopan Unionissa on usein ajateltu merkitsevän myös työvoiman liikkuvuutta ja erityisesti nuorten lähtemistä eurooppalaisille koulutus- tai työmarkkinoille. Barometreissä on nuorilta kysytty vuodesta 1994 lähtien heidän suunnitelmiaan lähitulevaisuudessa juuri ulkomaille opiskelemaan tai töihin lähdön suhteen. Vuoden 1997 barometriin haastatelluista nuorista kolmannes katsoi joko varmasti tai mahdollisesti hakeutuvansa töihin ulkomaille lähimmän viiden vuoden kuluessa. Mahdollisimpana ulkomaille töihin lähdön pitävät ikäryhmään (20 -24 -vuotiaat), joista varmana tai mahdollisena lähimmän viiden vuoden aikana ulkomaille töihin lähtöä piti 42 % vastanneista. Samoin ylioppilastutkinnon suorittaneiden kohdalla mahdollisuus ulkomaille lähtöön on muita ryhmiä suurempaa. Ylioppilaista joko varmasti tai mahdollisesti ulkomaille töihin on menossa barometrin antaman tuloksen mukaan 60 % vastanneista. Ylioppilaista varmana ulkomaille lähtöä piti kymmenes vastanneista ja mahdollisena sitä piti puolet. Yleensäkin ulkomaille töihin lähtöä ei pidetä varmana vaihtoehtona lähitulevaisuuden osalta, mutta yhdeksi mahdollisuudeksi se on nuorten tulevaisuuden suunnitelmissa hahmottunut.

Halukkuutta ulkomaille töihin lähtöön lisää selvästi vanhempien koulutustausta. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapsista varmana ulkomaille töihin lähtöä pitää varmana runsas viisi prosenttia vastanneista. Mahdollisena ulkomaille työskentelyä lähimmän viiden vuoden aikana piti tässä ryhmässä lähes puolet vastanneista. Vailla ammatillista koulutusta olevien vanhempien lapsista vastaavasti ajatteli joka viides vastanneista.

<i>"Aiotko lähimmän viiden vuoden aikana hakeutua töihin ulkomaille"</i>					
	kyllä varmasti	kyllä mahd	luultavasti ei	varmasti ei	EOS
kaikki					
vuosi 94	4%	24%	22%	46%	3%
vuosi 95	4%	31%	31%	32%	2%
vuosi 96	4%	26%	23%	44%	3%
vuosi 97	4%	29%	23%	42%	2%

Töihin lähtöä ulkomaille pitää lähitulevaisuudessa ehdottoman varmana vain harvat nuorista. Opiskelemaan varmasti ulkomaille lähtevien osuus barometriin haastatelluista nuorista ei myöskään nouse korkeaksi. Kaikista vuoden 1997 barometriin haastatelluista nuorista varmasti aikoi lähteä opiskelemaan ulkomaille lähimmän viiden vuoden aikana 3% vastanneista. Mahdollisena opiskelua ulkomaille piti vajaa viidennes kaikista haastatelluista. Vastaavasti yli puolet (52 %) ilmoitti, ettei ulkomaille opiskelu kuulunut missään tapauksessa lähitulevaisuuden suunnitelmiin. Naisten ja miesten kohdalla tuli eroja suhteessa ulkomaille opiskeluun: miehistä ulkomaille opiskelua piti vuoden 1997 barometrin mukaan mahdollisena 16 % vastanneista ja naisista ajatteli vastaavasti 22 % barometriin haastatelluista.

Kovin merkittäviä muutoksia nuorten suhtautumisessa ulkomaille tapahtuvan opiskelun suhteen ei ole barometriin toteuttamisen aikana tapahtunut. Ensimmäiseen nuorisobarometriin vuonna 1994 haastatelluista nuorista oli varmasti ulkomaille opiskelemaan lähdössä lähimmän viiden vuoden aikana 2 % vastanneista. Mahdollisena ulkomaille opiskelua piti tuolloin 15 % kaikista haastatelluista. Varmasti ei ulkomaille tapahtuvalle opiskelulle sanoi vuoden 1994 barometriin haastatelluista nuorista 58 %.

<i>"Aiotko lähimmän viiden vuoden aikana hakeutua opiskelemaan ulkomaille"</i>					
	kyllä varmasti	kyllä mahd.	luultavasti ei	varmasti ei	EOS
kaikki					
vuosi 94	2%	15%	23%	58%	2%
vuosi 95	3%	20%	29%	45%	2%
vuosi 96	3%	17%	23%	54%	2%
vuosi 97	3%	19%	24%	52%	2%

Halukkuus lähteä ulkomaille opiskelemaan on selkeästi sidoksissa nuorten ikään sekä koulutustaustaan. Nuorimmassa (15 - 19 -vuotiaat) barometriin haastatelluissa ikäryhmässä ulkomaille opiskelua piti mahdollisena lähes kolmannes haastatelluista. Vastaavasti vanhimmassa ikäryhmässä (25 -29 -vuotiaat) vastaavasti ajatteli kuusi prosenttia vastanneista. Ulkomaille opiskelu yhtenä tulevaisuuden mahdollisuutena on myös lisääntynyt nuorimmassa ikäryhmässä barometriin toteuttamiseen aikana. Vuoden 1994 barometriin haastatelluista 15 - 19 -vuotiaista ulkomaille opiskelua piti mahdollisena viidennes vastanneista; nyt siis jo lähes kolmannes piti vaihtoehtoa mahdollisena.

Toinen ryhmä, missä ulkomaille opiskelun mahdollisuus lähitulevaisuudessa on lisääntynyt, on ylioppilastutkinnon suorittaneet nuoret. Vuoden 1997 barometriin

haastatelluista ylioppilastutkinnon suorittaneista nuorista useampi kuin joka kymmenes ilmoitti varmasti hakeutuvansa opiskelemaan ulkomaille lähimmän viiden vuoden aikana. Mahdollisena vaihtoehtona ylioppilaista piti kolmannes.

<i>"Aiotko lähimmän viiden vuoden aikana hakeutua opiskelemaan ulkomaille?"</i>					
EOS	kyllä	kyllä	luultavasti	varmasti	EOS
	varmasti	mahd.	ei	ei	
ylioppilaat					
vuosi 94	5%	28%	29%	36%	2%
vuosi 95	9%	34%	35%	23%	0%
vuosi 96	6%	33%	27%	31%	4%
vuosi 97	12%	33%	27%	29%	0%
15 - 19 -vuotiaat					
vuosi 94	3%	21%	30%	43%	3%
vuosi 95	3%	28%	30%	35%	4%
vuosi 96	3%	27%	28%	37%	5%
vuosi 97	3%	30%	23%	41%	3%

Ulkomailla opiskelua todennäköisenä vaihtoehtona pitävät korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapset. Näistä lähes puolet uskoi joka varmasti tai mahdollisesti opiskelevansa ulkomailla lähimpien viiden vuoden aikana. Vailla mitään ammatillista tutkintoa olevien vanhempien lapsista vastaavasti suunnitelli tulevaisuutensa suhteen noin 15 % vastanneista.

3.4. Yrittäjyys nuorten tulevaisuuden suunnitelmissa

Työttömyyden yhtenä vaihtoehtona Suomessa on korostettu yrittäjyyttä ja oman yritystoiminnan käynnistämistä. Nuorisobarometreissä on kysytty haastateltujen joukolta heidän suhdettaan yrittäjyyteen ja aikomusta perustaa oma yritys lähimmän viiden vuoden aikana. Oman yritystoiminnan käynnistäminen tai yrittäjürälle ryhtyminen ei näytä olevan kovinkaan yleisestä nuorten tulevaisuuden suunnitelmissa. Vuoden 1997 barometrin mukaan varmasti oman yrityksen aikoo lähimmän viiden vuoden aikana käynnistää 2 % vastanneista. Puolestaan varmasti ei yrittäjyydelle sanoi kaikista nuorista yli puolet (57 %). Muutokset suhtautumisessa yritystoiminnan käynnistämiseen lähitulevaisuudessa ovat nuorten kohdalla vähäisiä. Suhde yrittäjyyteen näyttäytyy etäiseltä ja sitä ei pidetä todennäköisenä vaihtoehtona työmarkkinoille sijoittumisen suhteen.

<i>"Aiotko lähimmän viiden vuoden aikana perustaa oman yrityksen?"</i>					
	kyllä	kyllä	luultavasti	varmasti	EOS
	varmasti	mahd.	ei	ei	
kaikki					
vuosi 94	1%	17%	21%	56%	4%
vuosi 95	2%	18%	28%	48%	4%
vuosi 96	3%	15%	23%	55%	5%
vuosi 97	2%	14%	23%	57%	4%

Työttömien nuorten asennoituminen yrittäjyyttä kohtaan ei poikkea muiden nuorten asennoitumisesta. Työttömien keskuudessa yrityksen perustamista ei nähdä yhtään muuta joukkoa yleisemmin vaihtoehtona lähitulevaisuudessa. Nuorten koulutustaustan kautta tarkasteltuna ammattikoulun tai ammattiopiston suorittaneet nuoret ovat jonkin verran valmiimpia oman yrityksen perustamiseen kuin

korkeakoulututkinnon suorittaneet tai pelkän ylioppilastutkinnon suorittaneet. Näistä ryhmistä kukaan barometriin haastatelluista ei ilmoittanut varmasti perustavansa yritystä lähimmän viiden vuoden aikana.

Vuoden 1996 barometrissä tiedusteltiin nuorilta myös syitä haluttomuuteen perustaa oma yritys. Suurimmaksi syyksi nuoret näkivät tuolloin yrittäjäksi ryhtymiselle yrittäjyyteen liittyvät riskit. Yrittäjyyteen liittyvät riskit mainitsi tuolloin suurimmaksi esteeksi yli puolet haastatelluista. Seuraavina syinä vuoden 1996 barometrissä nuoret mainitsivat tiedon/kautta koulutuksen puutteen (14 %), yrittäjyyden vaatimukset (13 %) ja kokemuksen puutteet (11 %). Tämän vuoden barometrissä tarkennettiin yrittäjäksi ryhtymisen esteitä. Vaihtoehtoina nuorille annettiin haastattelussa tiedon puute yrittäjyydestä, yrittäjyyteen liittyvät riskit, puutteellinen koulutus, toimivan liikeidean puute, kokemuksen puute, rohkeuden puute, rahoituksen puute sekä kiinnostuksen puute.

Suurimpina esteinä yrittäjäksi ryhtymiselle nuoret arvioivat yleensä rahoituksen puutetta sekä yrittäjyyteen liittyviä riskejä. Rahoituksen puutteen nuorista katsoi 77 % estävä yrittäjäksi ryhtymistä joko erittäin tai melko paljon. Yrittäjyyteen liittyvät riskit katsoi esteeksi vastaavasti 70 % haastatelluista. Seuraavina yrittäjyyden esteinä nuoret mainitsivat kokemuksen puutteen ja toimivan liikeidean puutteen. Kiinnostuksen puutteen yrittäjyyttä kohtaan koki esteeksi neljännes vastanneista nuorista.

4. NUORET KULUTTAJINA

4.1. Kulutusmahdollisuuksien kehitys

Vuoden 1997 ensimmäisessä nuorisobarometrissä selvitettiin myös nuorten kulutukseen liittyviä arvostuksia ja mielipiteitä. Nuorilta kysyttiin tämän keväisessä barometrissä heidän mielipidettään elämänlaadusta suhteessa materiaaliseen hyvinvointiin. Materiaalisten, kovien arvojen on nähty heikkenevän yleisissä asennemittauksissa ja näiden sijasta suomalaiset arvostavat yleensä elämän laatuun liittyviä seikkoja ja asioita. Nuorille esitettiin kysymys ”minulle elämän laatu on tärkeämpää kuin materiaallinen hyvinvointi”. Esitetyn väitteen suhteen kaikista nuorista täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli peräti 91 % vastanneista. Naisista väitteen kanssa täysin samaa mieltä oli kaksi kolmasosaa ja miesten kohdalla vastaavasti ajatteli puolet vastanneista. Samoin vanhemmissa haastatelluissa ikäryhmissä täysin samaa mieltä esitetyn väitteen kanssa olevien osuus oli suurempi kuin nuorimmassa haastatellussa ryhmässä. 15 - 19 -vuotiaista elämän laatua piti ehdottomasti materiaalista hyvinvointia tärkeämpänä 52 % vastanneista ja ikäryhmässä 25 - 29 -vuotiaat vastaavasti ajatteli 61 %.

Elämän laadun arvostus on sidoksissa myös nuorten koulutustaustaan. Korkeakoulututkinnon suorittaneista 73 % oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä, ammattiotiston tai ammattikorkeakoulun suorittaneista 67 % ja ammattikoulun suorittaneista nuorista 57 % oli täysin samaa mieltä väitteen ”elämän laatu on minulle tärkeämpää kuin materiaallinen hyvinvointi”.

Nuorista yli puolet katsoi barometrin mukaan työnsaantimahdollisuuksissa tapahtuneen käänteen parempaan viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana. Nuorilta kysyttiin barometrissä myös heidän käsitystään omista kulutusmahdollisuuksista sekä niiden kehityksestä viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana. Kaikista vastanneista vajaa neljännes (24 %) katsoi kulutusmahdollisuuksiensa lisääntyneen selvästi tai jonkin verran. Viidennes haastatelluista nuorista puolestaan katsoi, että heidän kulutusmahdollisuutensa olivat joko vähentyneet jonkin verran tai selvästi. Naiset ja miehet kokivat kulutusmahdollisuuksissa tapahtuneet muutokset eri tavalla. Barometriin haastatelluista miehistä katsoi kulutusmahdollisuuksien parantuneen 27 % vastanneista ja naisista vastaavasti koki 22 %. Palkansaajista katsoi kulutusmahdollisuuksiensa lisääntyneen selvästi viimeisten kuuden kuukauden aikana joka kymmenes vastanneista. Jonkin verran kulutusmahdollisuuksien palkansaajista katsoi lisääntyneen 29 % vastanneista.

<i>”Jos ajattelet tavaroiden ja palvelusten ostamista yleensä, niin ovatko omat kulutusmahdollisuutesi viimeksi kuluneiden 6 kuukauden aikana:</i>						
EOS		lisääntyneet	lisääntyneet	pysyneet	vähentyneet	vähentyneet
		selvästi	jonkin verran	ennallaan	jonkin verran	selvästi
kaikki	6%	18%	55%	13%	8%	0%
miehet	6%	20%	57%	10%	6%	1%
naiset	5%	16%	53%	16%	10%	0%

Nuorilta kysyttiin myös päivittäiseen kulutukseen tarvittavista käyttövarojen lähteistä. Tärkein oli säännöllinen palkkatyö, jonka tärkeimmäksi käyttövarojen lähteeksi mainitsi 35 % vastanneista. Säännöllisen palkkatyön jälkeen tärkeimpinä

käyttövarojen lähteenä nuoret mainitsivat taskurahat vanhemmilta (24 %), opintotuen (21 %), työttömyysturvan (9 %), tilapäistyöt (4 %), sairauspäivärahan/eläkkeen (4 %) ja toimeentulotuen (2 %). Vuoden aikana ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia nuorten käyttövarojen lähteissä.

4.2. Kuka tai mitkä asiat ohjaavat nuorten kulutusta

Nuorilta on aiemmin kysytty barometreissä heidän maailmankuvansa lähteitä tai heidän maailmankuvaansa vaikuttavia tahoja. Tämän keväisessä barometrissä kysymyksenasettelu kohdennettiin nuorten kulutuskäyttäytymiseen sekä siihen ketkä ja mitkä seikat nuorten kulutusta ohjaavat ja mitkä seikat siihen vaikuttavat. Nuorilta kysyttiin barometrissä sitä, mikä vaikuttaa siihen, miten ja mitä nuori ostaa ja kuluttaa. Haastattelussa annettiin kolme vaihtoehtoa: koti ja vanhemmat, ystävät, koulu- tai työtoverit sekä tiedotusvälineet ja mainonta. Kaikkia barometriin haastateltuja tarkasteltaessa kulutukseen eniten vaikuttavien tahojen kesken ei tullut kovin suuria eroja. Kodin ja vanhempien katsoi vaikuttavan omaan kulutuskäyttäytymiseensä 34 % kaikista vastanneista, ystävien, koulu- tai työtoverien 27 % ja tiedotusvälineiden ja mainonnan 33% vastanneista.

Tarkasteltaessa eri vastaajaryhmiä saadaan eroja eri vaikuttajatahojen kesken. Miehistä mainonnan ja tiedotusvälineiden katsoi ohjaavan kulutustaan 30 % vastanneista ja naisista vastaavasti katsoi 37 % vastanneista. Tiedotusvälineiden ja mainonnan osuuteen vaikuttajana vaikuttaa myös nuorten ikä. Nuorimmassa ikäryhmässä (15 - 19 -vuotiaat) tiedotusvälineet ja mainonnan vaikuttajana mainitsi neljännes vastaajista, vanhemmissa ikäryhmissä vastaavasti katsoi 38 % vastanneista. Tiedotusvälineiden ja mainonnan vaikutus kulutuskäyttäytymiseen kasvaa myös nuorten koulutustaustan kasvaessa. Vailla mitään ammatillista koulutusta olevien nuorten ryhmässä mainonnan ja tiedotusvälineet kulutuksen ohjaajina mainitsi 27 % vastanneista, ammattikoulun suorittaneista nuorista vastaavasti ilmoitti 37 %, ammattiopiston tai ammattikorkeakoulun suorittaneista 44 % ja korkeakoulututkinnon suorittaneista 46 % katsoi mainonnan ja tiedotusvälineiden ohjaavan omaa kulutustaan.

Nuorilta kysyttiin tämän vuoden ensimmäisessä barometrissä myös sitä, kuinka paljon eri asiat vaikuttavat ostopäätöksen yhteydessä. Selkeästi eniten ostotilanteessa nuorten valintoihin vaikuttavat tuotteen kestävyys ja laatu. Näistä tuotteen kestävyuden nuorista katsoi vaikuttavan ostopäätökseen erittäin tai melko paljon 91 % vastanneista. Vastaavasti hyvän laadun katsoi vaikuttavan ostopäätökseen paljon 90 % vastanneista. Kestävyuden ja laadun ohella nuorten ostopäätökseen vaikuttaa barometrin antaman tuloksen mukaan tuotteelle saatava takuu. Lähes kaksi kolmasosaa vastanneista katsoi tämän vaikuttavan ostopäätökseen joko erittäin tai melko paljon. Ehkä yllättävää nuorten ostopäätöksiin vaikuttavien seikkojen kohdalla oli se, että tuotteen työllistävän vaikutuksen 41 % vastanneista ei katsonut vaikuttavan lainkaan ostopäätöksen yhteydessä. Muodikkuuden kohdalla vastaavasti katsoi kolmannes vastaajista.

Työttömyyden yhteydessä Suomessa on kampanjoitu kotimaisuuden puolesta. Barometriin haastatelluista nuorista 14 % ilmoitti tuotteen kotimaisuuden vaikuttavan ostopäätökseen erittäin paljon ja melko paljon sen ilmoitti vaikuttavan 32 % vastanneista.. Kotimaisuudella ei ollut puolestaan lainkaan vaikutusta ostopäätökseen 18 % vastaajista. Kotimaisuutta naiset korostavat ostopäätösten yhteydessä selvästi enempi kuin miehet. Naisista kotimaisuuden katsoi vaikuttavan ostopäätökseen erittäin tai melko paljon puolet (52 %) vastanneista. Vastaavasti barometriin haastatelluista miehistä ilmoitti 39 %. Tuotteen kotimaisuuden vaikutus korostuu myös eri ikäryhmissä. Nuorimmassa haastatellussa ikäryhmässä (15 - 19 -vuotiaat) runsas kolmannes (35 %) katsoi tuotteen kotimaisuuden vaikuttavan ostopäätökseen paljon. Vastaavasti vanhimmassa ikäryhmässä (25 -

29 -vuotiaat) ilmoitti kotimaisuuden vaikuttavan 56 % barometriin haastatelluista.

Eroja eri vastaajaryhmien välille tuli myös tarkasteltaessa tuotteen ympäristöystävällisyyden vaikutusta. Naisista ympäristöystävällisyyden katsoi vaikuttavan ostopäätökseen paljon yli puolet (54 %) vastanneista. Miehistä vastaavasti ympäristöystävällisyyden vaikutusta korosti 29 % vastanneista. Ympäristönäkökulma korostuu myös korkeakoulututkinnon suorittaneiden nuorten ostopäätöksissä. Näistä ympäristöystävällisyyden katsoi vaikuttavan ostopäätökseen paljon lähes kaksi kolmasosaa (64 %) vastanneista.

Barometriin haastateltuja nuoria pyydettiin myös nimeämään eniten ostotilanteessa päätökseen vaikuttava seikka. Haastatelluista nuorista 44 % katsoi eniten ostotilanteessa päätökseen vaikuttavan tuotteen laadun. Seuraavaksi eniten ostopäätökseen nuorten kohdalla vaikutti tuotteen kestävyys (18 %) sekä halpa hinta (17 %). Kotimaisuuden katsoi vaikuttavan eniten ostopäätökseen joka kymmenes vastanneista. Vähiten nuoret katsoivat ostopäätöksiinsä vaikuttavan tuotteen työllistävän vaikutuksen. Ainoastaan yksi prosentti kaikista haastatelluista katsoi ostotilanteessa tuotteen työllistävän vaikutuksen vaikuttavan eniten lopulliseen päätökseen. Työttömienkin nuorten kohdalla tuotteen työllistävän vaikutuksen mainitsi eniten ostopäätökseen vaikuttavana tekijänä vain kolme prosenttia haastatelluista.

Nuoria pyydettiin barometrissä myös luonnehtimaan itseään kuluttajana. Vaihtoehtoina olivat merkkietoinen, laatutietoinen, ympäristötietoinen, hintatietoinen ja muotitietoinen. Nuorten omat luonnehdinnat itsestään vastaavat hyvin heidän käsityksiään kulutukseensa tai ostopäätöksiinsä liittyvistä seikoista. Nuoret pitivät itseään eniten hinta- ja laatutietoisina kuluttajina. Hintatietoiseksi itseään kuvasi 63 % ja laatutietoiseksi 55 % vastanneista. Muotitietoiseksi tai merkkietoiseksi kuluttajaksi itsensä puolestaan koki vajaa kolmannes vastanneista.

Nuoria pyydettiin luonnehtimaan itseään myös kuluttajana kahden eri väittämän kautta. Heitä pyydettiin barometrissä kertomaan, ostavatko he tarpeetonkin hetken mielijohteesta vai ostavatko nuoret vai sellaista, mitä välttämättä tarvitsevat. Kaikista haastatelluista nuorista 38 % katsoi tekevänsä ostoksia hetken mielijohteesta ja vastaavasti 61 % katsoi ostavansa vain välttämättömään tarpeeseen. Miehistä vain välttämättömään tarpeeseen katsoi ostavansa kaksi kolmasosaa (67 %) vastanneista ja naisista 56%. Nuorimmat ikäryhmät ovat herkemmin hetken mielijohteesta ostopäätöksiä tekeviä. Nuorimmassa haastatellussa ikäryhmässä (15 - 19 -vuotiaat) 42 % katsoi tekevänsä ostoksia hetken mielijohteesta. Vanhimmassa ikäryhmässä hetken mielijohteesta ostoksia ilmoitti tekevänsä runsas kolmannes (35 %) vastanneista. Mielijohteesta tekevien osuuteen vaikutti myös nuorten koulutustausta. Vailla mitään koulutusta olevista 43 % ilmoitti tekevänsä ostoksia hetken mielijohteesta. Korkeakoulututkinnon suorittaneista vastaavasti ilmoitti tekevänsä ostoksia hetken mielijohteesta viidennes vastanneista.

Barometriin haastatelluilta nuorilta kysyttiin myös heidän käsitystään itsestään kuluttajina. Nuorilta kysyttiin ovatko he omasta mielestään kuluttajia, jotka seuraavat ajankohtaisia trendejä vai kuluttajia, jotka tekevät valintoja muista riippumatta. Kaikista vastanneista 79 % luonnehti itseään kuluttajaksi, joka tekee valinnat muista riippumatta. Miehistä itsenäisiksi kuluttajiksi itsensä laski 83 % vastanneista ja naisista 76 % vastanneista. Vanhimmassa ikäryhmässä itsenäisiä valitsijoita kuluttajina ilmoitti olevansa 88 % vastanneista ja nuorimmassa ikäryhmässä 71 % barometriin haastatelluista.

4.3. Tyytyväisyys taloudelliseen tilanteeseen

Kulutukseen liittyen nuorilta kysyttiin myös mielipidettä omasta taloudellisesta tilanteestaan barometrin toteuttamisen hetkellä. Barometriin haastatellut nuoret saivat arvioida omaa taloudellista tilannettaan kouluarvosanoilla neljästä kymmeneen. Arvosana neljä tarkoitti täysin tyytymätöntä ja kymmenen arvosanana täysin tyytyväistä omaan taloudelliseen tilanteeseen. Täysin tyytymättömiä omaan taloudelliseen tilanteeseensa oli barometriin haastatelluista nuorista 5 %. Tyytymättömien ryhmänä korostuivat työttömät ja lomautetut nuoret, joista täysin tyytymättömiä omaan taloudelliseen tilanteeseensa oli 16 % vastanneista.

Vastaavasti täysin tyytyväisiä omaan taloudelliseen tilanteeseen oli kaikista haastatelluista 2 %. Useimmat nuoret näyttävät barometrin antaman mukaan olevan kuitenkin suhteellisen tyytyväisiä omaan taloudelliseen tilanteeseensa. Yhdistettäessä arvosanat yhdeksän ja kahdeksan omasta taloudellisesta tilanteestaan antaneet nuoret saadaan näiden prosenttiosuudeksi 42 % kaikista haastatelluista. Vastaavasti yhdistettäessä arvosanan viisi ja kuusi omasta taloudellisesta tilanteestaan antaneet saadaan näiden osuudeksi kaikista 22 %.

<i>"Kuinka tyytyväinen olet tällä hetkellä omaan taloudelliseen tilanteeseesi?"</i>				
arvosana	kaikki	miehet	naiset	työttömät
4	5%	4%	5%	16%
5	6%	7%	6%	13%
6	15%	13%	17%	21%
7	29%	29%	28%	30%
8	32%	31%	32%	14%
9	11%	12%	9%	3%
10	2%	3%	2%	2%

Taloudellisen tilanteen ohella barometriin haastatelluilta nuorilta kysyttiin heidän tyytyväisyyttään nykyiseen elämään kaiken kaikkiaan. Tyytyväisyyden omaan elämäänsä nuoret arvioivat samalla asteikolla kuin tyytyväisyyden omaan taloudelliseen tilanteeseensa. Kaikista barometriin haastatelluista nuorista yksi kymmenestä oli elämäänsä täysin tyytyväisiä. Täysin tyytymättömiä oli puolestaan alle prosentti kaikista haastatelluista. Kokonaisuudessaan nuoret olivat elämäänsä kaiken kaikkiaan tyytyväisempiä kuin taloudelliseen tilanteeseensa. Arvosanalla kahdeksan tai yhdeksän arvioi tyytyväisyyttään omaan elämäänsä kaikista nuorista 76 %. Vastaavasti arvosanoilla neljästä kuuteen arvioi tyytyväisyyttään elämäänsä 3 % vastanneista.

Naiset olivat miehiä useammin tyytyväisempiä omaan elämäänsä. Naisista arvosanalla yhdeksän tai kymmenen tyytyväisyyttään arvioi yli puolet (56 %) vastanneista. Miesten kohdalla vastaavasti arvioi omaa tyytyväisyyttään 45 % vastanneista. Työttömien nuorten kohdalla tyytymättömyys elämään kaiken kaikkiaan oli muita yleisempää. Työttömistä nuorista täysin tyytymättömiä omaan elämäänsä oli 2 % vastanneista ja arvosanan neljästä kuuteen antoi omasta tyytyväisyydestään 14 % vastanneista. Täysin tyytyväisiä omaan elämäänsä työttömistä nuorista oli seitsemän prosenttia barometriin vastanneista.

<i>"Kuinka tyytyväinen olet nykyiseen elämääsi kaiken kaikkiaan?"</i>				
arvosana	kaikki	miehet	naiset	työttömät
4	0%	1%	0%	2%
5	1%	1%	1%	3%
6	2%	3%	1%	9%
7	10%	11%	9%	16%
8	35%	39%	32%	46%

9	41%	36%	45%	17%
10	10%	9%	11%	7%

Eroja tyytyväisyydessä elämään kaiken kaikkiaan selittää barometrin antaman tuloksen mukaan myös nuorten koulutustausta. Arvosanan yhdeksän tai kymmenen tyytyväisyydestään elämään antoi korkeakoulututkinnon suorittaneista kaksi kolmasosaa (66 %) ja vastaavasti ammattikoulun suorittaneista arvioi tyytyväisyyttään elämäänsä 44 % vastanneista. Samoin nuorimmassa haastatellussa ikäryhmässä (15 - 19 -vuotiaat) tyytyväisyys elämään ylipäätään oli yleisempää kuin vanhimmassa barometriin haastateltujen nuorten ryhmässä. Nuorimmassa ryhmässä arvosanoilla yhdeksän tai kymmenen tyytyväisyyttään elämään kaiken kaikkiaan arvioi yli puolet (55 %) vastanneista ja vanhimmassa ikäryhmässä (25 - 29 -vuotiaat) vastaavasti ilmoitti kokevansa 48 % vastanneista.

4.4. Nuorten suhde sosiaaliturvaan

Barometrit ovat antaneet kuvan yksilöllisyyttä korostavasta nuorisosta. Nuoret katsovat barometriin antaman kuvan mukaan yleisesti menestymisen omassa elämässä olevan kiinni henkilökohtaisista valinnoista ja ratkaisuista. Syksyn 1996 barometrin mukaan peräti 94 % kaikista haastatelluista nuorista katsoi menestymisen elämässä olevan itsestä ja omista ratkaisuista kiinni. Samoin nuoret ovat viime syksyisen barometrin mukaan haluttomia kuulumaan etujärjestöihin. Kuluttajina nuoret katsovat myös tekevänsä ratkaisunsa itse riippumatta ajankohtaisista trendeistä.

Nuorten yksilöllisyyden tai riippumattomuuden korostamiseen liittyy osin myös haastateltujen käsitys tai suhde hyvinvointivaltioon ja sen nykyiseen sosiaaliturvajärjestelmään. Suhdetta sosiaaliturvaan tai hyvinvointivaltion olemukseen barometreissä on peilattu väittämällä ”nykyinen sosiaaliturva tekee ihmisistä passiivisia ja vie heiltä halun yrittämiseen”. Vuoden 1997 barometriin haastatelluista nuorista kaksi kolmasosaa (65 %) oli väittämän suhteen joka täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Täysin eri mieltä esitetyn väitteen suhteen kaikista haastatelluista oli 12 %. Vuoden 1995 barometrissä täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa oli kaikista haastatelluista 68 % ja täysin eri mieltä joka kymmenes vastanneista.

<i>”Nykyinen sosiaaliturva tekee ihmisistä passiivisia ja vie heiltä halun yrittämiseen”</i>					
	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri	täysin eri mieltä	EOS mieltä
kaikki					
vuosi 95	29%	38%	19%	10%	4%
vuosi 96	26%	42%	20%	9%	2%
vuosi 97	24%	41%	18%	12%	5%

Käsityksessä sosiaaliturvan passivoivasta vaikutuksesta tulee eroja miesten ja naisten välillä. Miehistä sosiaaliturvan katsoi passivoivan peräti 69 % vastanneista, kun taas naisista vastaavasti katsoi 62 % vastanneista. Samoin vanhimmissa ikäryhmissä sosiaaliturvan katsottiin nuoria useammin passivoivaksi. Vanhimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä (25 - 29 -vuotiaat) sosiaaliturvan katsoi passivoivaksi lähes 70 % vastanneista. Nuorimmassa ikäryh-

mässä (15 - 19 -vuotiaat) sosiaaliturvan puolestaan katsoi passivoivan 59 % vastanneista.

Suhtautumiseen sosiaaliturvaan vaikuttaa myös nuorten koulutustausta. Ammatikoulun suorittaneista sosiaaliturvan katsoi passivoivaksi 72 % vastanneista. Korkeakoulututkinon suorittaneista vastaavasti katsoi 68 %.

LOPUKSI

Vuoden 1997 ensimmäinen nuorisobarometri oli viides nuorten arvomaailmaa selvittävä tutkimus. Barometrien toteutuksen aikana nuorten asenteet suhteessa työelämän muutoksiin tai koulutukseen eivät näytä vielä muuttuneen kovinkaan radikaalisti. Vuonna 1994 esiin tulleet arvostukset työ ja koulutuksen suhteen ovat säilyttäneet asemansa nuorten keskuudessa. Työelämän muutokset nuoret näyttävät sisäistäneen monella tapaa. Nuoret uskovat varsin yleisesti joutuvansa vaihtamaan työpaikkaa useita kertoja työuransa aikana. Työelämän vaatimusten kasvuun nuoret näyttävät barometrien antaman tulosten mukaan reagoivan haakeutumalla koulutukseen omien valmiuksiensa parantamiseksi. Nuoret ovat barometrien antaman tuloksen mukaan motivoituneita kouluttamaan itseään ja täydentämään osaamistaan elämänsä eri vaiheissa. Koulutusjärjestelmälle nuorten asennoituminen asettaa omat haasteensa. Koulutuksen tulisi antaa nuorille ehkä nykyistä paremmat valmiudet työelämän suhteen, tai nuoret ainakin odottavat koulutusjärjestelmältä työelämässä tarvittavien valmiuksien parantamista. Vaikka nuoret katsovat yleisesti koulutuksen olevan keskeinen väylä työmarkkinoille sijoittumisen suhteen, he eivät koe koulua kuitenkaan maailmankuvansa muodostamisen suhteen keskeisenä tekijänä. Yli puolet vuoden 1996 barometriin haastatelluista nuorista nimittäin katsoi, ettei opettajat ole vaikuttaneet lainkaan heidän maailmankuvaansa tai ajatuksiinsa maailmasta.

Työn arvostus on säilynyt edelleen varsin korkeana nuorten keskuudessa. Työuran nuoret ovat valmiita aloittamaan poikkeavinkin keinoin. Työn teossa itsensä nuoret ovat korostaneet barometrien antamien tulosten mukaan työn sisältöä, ei niinkään sen pysyvyyttä tai palkan määrää. Työsuhteiden pysyvyyden suhteen nuoret ovat myös realistisia. Yhä useampi nuori uskoo joutuvansa vaihtamaan työpaikkaa tai ammattia useita kertoja elämässään. Työn suhteen nuoret ovat tänä keväänä viimevuotista toiveikkaampia. Yhä useampi uskoo työllisyys-tilanteen paranemiseen, mutta vuosien 1994 ja 1995 optimismin tasolle mielipiteissä ei kuitenkaan yllätä. Nuorten käsitykset näyttävät muodostuvan realistisimmiksi suhteessa työttömyyden nopeaan helpottumiseen. Työttömyyden ei uskota enää yhtä yleisesti helpottuvan nopeasti lähimpien viiden vuoden kuluessa. Samoin tietynlaiseen pessimismiin suhteessa työttömyyden kehitykseen viittaa nuorten uskomus työelämän ulkopuolelle pysyvästi jäävien määrän kasvusta.

Ulkomaille lähdön suhteen nuorten keskuudessa ei ole Suomen EU-jäsenyydestä huolimatta tapahtunut yleisesti kehitystä myönteisempään suuntaan. Varmana ulkomaille töihin tai opiskelemaan lähtevien osuus kaikista haastatelluista on pysynyt suhteellisen muuttumattomana. Kuitenkin barometrien antaman tuloksen mukaan nuoremmista haastatelluista näyttää kehittyvän eurooppalainen sukupolvi, joka pitää ulkomaille opiskelemaan tai töihin lähtöä entistä todennäköisempänä mahdollisuutena.

Vuoden 1997 ensimmäisessä barometrissa selvitettiin myös nuorten käsityksiä itsestään kuluttajina sekä heidän kulutukseen vaikuttavia tekijöitä. Nuoret näyttävät ainakin omasta mielestään olevan kuluttajina tiedostavia. He tekevät ostopäätöksensä itsenäisesti ja harkiten. Tuotteiden kohdalla laatu ja kestävyys aja-

vat muiden seikkojen ohi. Kotimaisuus tai tuotteiden työllistävä vaikutus eivät vaikuta ostopäätöksiin läheskään samalla tavoin kuin laatu ja kestävyys.